

Čakajoč Godota

Ne čakajmo na Godota, Godot ne bo prišel, ker Godot ne obstoja.

Po drugi strani pa je nemogoče, iznajti Godota. Tipični, izmišljeni Godot, tisti, ki je ravno prišel, je torej lažni Godot, Godot, ki si je domišljjal, da nas bo rešil, ki pa ni storil drugega, kot da je nas uničil in zdesetkal, to je komunizem. Ugotavljal sem s strahom, da je moja nepotrpežljivost, kar zadeva obnovo demokracije, imela nekaj komunističnega, ali če govorim na splošno, da je imela nekaj razumskega, nekaj, kar je spominjalo na razsvetljenstvo. Hotel sem, da se zgodovina nadaljuje, kot otrok, ki poteza rastlino, da bi hitreje rastle.

Mislim, da je potrebno, da se naučimo čakati, tako kot se učimo ustvarjati. Sejati je treba potrpežljivo seme, zalivati pridno zemljo, v katero je posejano in pustiti rastlini ves čas, ki ga potrebuje.

Če se bode politiki in državljani naučili čakati, v polnem pomenu te besede, bodo s tem pokazali spoštovanje do notranjega reda stvari in do njegovih neizmerljivih globin; če bodo končno razumeli, da vsaka stvar razpolaga na tem svetu s svojim časom in da je važno, bolj kot to pričakujejo od sveta in zgodovine, vedeti, kaj pričakuje svet in zgodovina na drugi strani, tedaj človeštvo ne bo končalo tako slabo, kot si predstavljamo včasih.

Prihajam iz dežele nepotrpežljivcev. Morda so nepotrpežljivi, ker so čakali toliko časa Godota in se jim je zazdelo, da je končno prišel. To je velikanska zmota, kot je bilo njihovo pričakovanje. Godot ni prišel. In prav je, da ni prišel, kajti če bi prišel Godot, ne bi bil drugi kot izmišljeni Godot, komunistični Godot.

Iz nagovora Vaclava Havela ob sprejetju v francosko Akademijo moralnih in političnih ved.

Nisem bil kulturnik, bil sem kulturni priganjač!

ČE BI LADISLAV Lenček spregovoril te besede pod pritiskom, v drugačnih razmerah, ali da bi se opravičil za kakšne spodrsrljaje, bi jih človek še razumel. Ne! Ko je vodstvo Slovenske kulturne akcije javno na občnem zboru prepustil po volitvah 1988 novemu odboru in predsedniku prof. Andreju Rotu, je na tak skromen način označil svoje delovanje, zapustil organizacijo in potem še emigracijo, češ da je njegovo poslanstvo zaključeno zaradi starosti in razlogov, ki so ga napotili v zdomstvo.

Ladislav Lenček je odšel po plačilo k Njemu, ki ima vse niti naših usod v svojih rokah. Ladislava Lenčka ni več, besede pa, da je samo kulturni priganjač, se bodo kmalu izkazale za lažne: na verski, kulturni, organizacijski, misijonski, gledališki

dejavnosti se res ni poznalo njegovo delo s tako silo, vendar je opravljal svojo duhovniško službo do zadnje minute, se zanimal in skrbel za svojega otroka — Slovensko kulturno akcijo — do zadnjega dneva, udeležil se je misijonskega delovanja in simpozijev kjerkoli so se vršili; kljub temu, da je predal Katoliške misijone, je še vedno sodeloval pri Misijonskih obzorjih, pred nedavnim je opisal svojo gledališko dejavnost v Meddobju, imel pa je še načrte za pripravo iger v onostranosti, ali kakor sam pravi v spominih: "Odšel bom k Bogu, ki bo najčudovitejša predstava, ki ji ne bo konca!

Če si ogledamo pozorno njegovo delo, nam pade v oči Lenčkova organizacijska zmožnost; kot dijak pri Marijanski kongregaciji, pri Ljubljanskem radiu, kot organizator govorniških vaj v bogoslovju, kot organizator misijonskega delovanja, misijonskega tiska v domovini in begunstvu, vzgojitelj misijonskih poklicev, ustanovitelj Slovenskega Baragovega misijona, podpredsednik Socialnega odbora beguncev v Rimu, izdajatelj begunskih Katoliških misijonov, soorganizator, ustanovitelj in blagajnik Društva Slovencev, obnovitelj in ustanovitelj Slovenske misijonske zveze, začetnik in nadaljevalec misijonskih tombol, ki zbirajo še danes fonde za misijonarje, kot prvi slovenski lazarist v Argentini je bil tudi med ustanovitelji slovenske lazaristovske province, njen večkratni predstojnik, profesor v Misijonskem zavodu za družbeni naraščaj, ustanovitelj Doma sv. Vincencija za ostarele, ravnatelj v založbi Federico Grote, nato v Editorial Baraga, ustanovitelj podružnice lazaristov v Bariločah, večletni odbornik in častni član društva Slovenska vas, že v prvih letih sourednik Duhovnega življenja in njene priloge Božje stezice, duhovni vodja Družabne pravde, pobudnik in sodelavec predvsem pa ustanovitelj slovenskih in argentinskih pastoralnih ustanov, založnik in mecen Slovenske kulturne akcije, ki ji je bil ustanovitelj in predsednik dolga leta, ustanovitelj Gospodarske pisarne, iz katere je zrasla in se kasneje razvila zadruga SLOGA, profesor srednješolskega tečaja, režiser, pisec spominov.

Morda bo kdo mislil pri tem naštevanju, da je pretirano, ali da ni mogoče, da bi en sam človek, ki je obenem veliko potoval, saj je obiskal štirikrat vse slovenske misijonarje, da bi zmozel opraviti to velikansko delo, vendar jeres. Poznal je ljudi, njih sposobnosti in strokovno usposobljenost, znal jih je pritegniti in vpreči v delo, postaviti vsakega na mesto, kjer je lahko največ pričakoval od njega. Bil pa je tudi zgled za druge v odborih in organizacijah, v katerih je deloval. Čeprav je potrpežljivo poslušal in demokratično sprejemal odločitve večine, je znal nastopiti prepričevalno in trdo ter tako pretrgati nepotrebno razpravljanje.

Veliko se je že pisalo o razkolu v SKA, že se je zdelo, da ima prav ena stran, ko je nenadoma nastala kje sprememba in so se spremenile razmere, ki so dale prav ravno nasprotnemu taboru, in ni še ta odnehal z

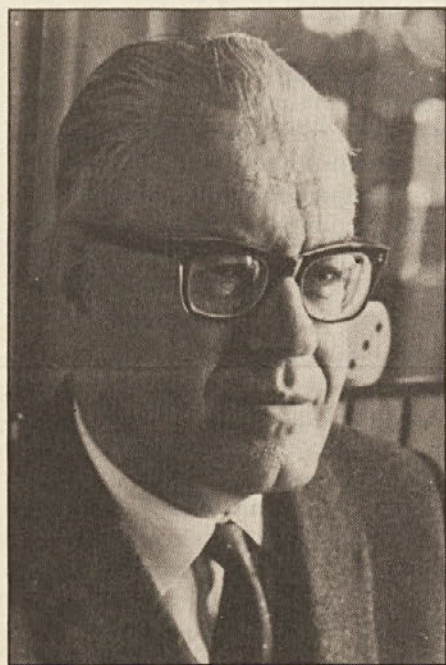
zmagoslavjem, ko so prišle na dan nove potrebe in zahteve, ki so dokazovale pravilnost prvotnih izhodišč in zopet se je zgodovina poigrala z mnenji. Še danes se moramo vprašati: Kakšno sodbo bo izrekla zgodovina nad nami? Kaj je bilo bolj nujno v tistem trenutku?

Zgodovina bo pravična razsodnica, kje so bile storjene napake, kje je bilo preveč gorečnosti, kje premalo zavzetosti, kje prevelika zaletelost, kje preveč cincanja, toda že danes vstaja lik Ladislava Lenčka v vsej velikosti, kljub skromnemu nazivu kulturnega priganjača.

Ladislavu Lenčku za njegov polstoleten trud, ne samo zdomstvu ampak vsemu slovenstvu, najprisrčnejša hvala! Naj mu bo Bog pravičen in usmiljen sodnik!

T.B.

Umrli je dr. Vinko Brumen

24. marca zvečer je v Buenos Airesu umrl dr. Vinko Brumen, eden najboljših slovenskih filozofov, zadnji učenec Franceta Vebra.

Rodil se je 6. decembra 1909 v Šalovcih pri Ptuj, promoviral na ljubljanski univerzi, bil profesor filozofije in psihologije na ljubljanskem učiteljskišću. Izpopolnjevanje univerzitetnih študij je nadaljeval v Nemčiji in v Angliji. Bil je ravnatelj slovenskega učiteljskišča v Gorici pod zavezniško upravo po vojni, nato se je preselil v Argentino, kjer je imel odgovorno službo v eni od glavnih buenosaireških založb.

Izdal je več knjig: **Blaže in Nežica** (o Slomšku), pripravil 5. zvezek Krekovih **Izbranih spisov**, ki so jo Nemci ob zasedbi uničili (a bo verjetno sedaj izšla v Sloveniji), nekaj psiholoških učbenikov, v Argentini pa so pri SKA izšle knjige **Srce v sredini** (o Kreku), zbirki esejev **Iskanja** in **Naš in moj čas**, pred meseci pa je v Sloveniji izšla knjiga **Argentinski spisi**, izbor njegovih člankov, skupaj z bibliografijo.

Neprestano je tudi pisal, predvsem v Meddobje in Glas, pa tudi v Zbornik Svobodne Slovenije. Za knjigo **Iskanja** je dobil leta 1967 tržaško nagrado Vstajenje.

Na slovenskem oddelku Ukrajinske univerze v Buenos Airesu je kot izredni profesor predaval filozofijo in zgodovino slovenske filozofije.

V Argentini je pritegnil njegovo pažnjo nauk španskega filozofa Xaviera Zubirija, še bolj pa se je poglobil v tomizem in posebej v Ušeničnika.

O njegovem delu je izšel intervju v ljubljanski Novi Reviji, ki sta ga opremila Pavle Fajdiga in Tine Hribar, v Celovškem zvonu pa leta 1986, na vprašanja Katice Cukjati.

Pokojni dr. Vinko Brumen je bil neutrujen mislec, pisec in predavatelj, ki je s svojim iskanjem resnice spremljal izseljensko življenje in se posvečal novi problematiki, ki

jo to prinaša. Veseli smo, da ga je še v življenju sprejela tudi Slovenija in mu dala mesto, ki mu v slovenski filozofiji gre.

Slovenci v Argentini pa smo izgubili priložnost, da nam bogati mišljenje in pomaga pri iskanju resnice in Boga, pa tudi da nam izseljencem kaže probleme, s katerimi se moramo vsak dan soočiti.

Markantnemu Slovincu naj bo Bog dober plačnik!

V spomin

Grob se za grobom se vrsti...

Ni se še posedla zemlja nad grobom ustanovitelja Slovenske kulturne akcije g. Ladislavom Lenčkom, že nas je doletela nova izguba: 27. marca nas je zapustil po dolgi in mučni bolezni dr. Vinko Brumen, eden izmed ustanovnih članov SKA, mislec, vzgojitelj, profesor na Ukrajinski univerzi sv. Klementa v Buenos Airesu, sestavljavec učnih knjig, prevajalec, dolgotrajni vodja filozofskega odseka SKA, pisec vzgojnih družbenih in filozofskih člankov v skoraj vse naše publikacije, organizator šol in tečajev, predavatelj in blesteč esejist.

Lani je izšla zadnja knjiga, pravzaprav odlomki iz vseh njegovih del, **Argentinski spisi**, vse do takrat se pa domovina ni dosti zmenila za svojega slavnega in po krivici pozabljenega sina, živečega pod Južnim križem že skoraj celo petdesetletje. Njena sestavljalka dr. Irene Mislej in dr. Frane Jerman sta stala pred težko izbiro: izbrati od 150 bibliografskih enot najprezentativnejše, ki naj bi prvič prikazale Brumna kot filozofa in vzgojitelja, njegov način razmišljanja in pisanja.

Filozofi in misleci so že od vseh začetkov bili nepriljubljeni pri ljudstvu, še bolj pa pri oblasteh; bolj diktatorska oblast, bolj zasovražen je bil filozof. Spomnimo se samo Sokratove smrti, Platonovih potovanj v Veliko Grčijo, da bi pomagal vladati svojemu nekdanjemu učencu. Prvi je bil obsojen na smrt z zastrupljenjem, Platonu so učenca, na katerega je toliko stavil, ubili v navadnem pouličnem pretepu. Tudi Brumn po začetnih uspehih usoda ni bila naklonjena. Preden

je mogel razviti svojo stvariteljsko silo, se je začela vojna in nacistične oblasti so mu sežgale peti del Krekovega življenjepisa, ki je bil že pripravljen v tiskarni. Prišel je ob strokovno knjižnico, vendar ne ob mladostni zagon: kot ravnatelj učiteljskega naj bi vzgajal mlade kadre v Gorici po propadu fašizma, ki naj bi poživeli in ohranili slovensko zavest na Primorskem. Če so ga prej v Jugoslaviji gledali postrani kot dobrega Slovenca, je moral pred nacisti zbežati v Ljubljansko pokrajino od tam pa pred komunistično diktaturo v Argentino. Dela v nesvobodi, prisili in pod partijskim pritiskom ni mogel prenesti, zato se je izselil rajši v Argentino.

Kot filozof je ostal na sredi med intencionalnostjo Brentana, idealistično filozofijo Meinonga in materialistično filozofijo dobe, in čeprav so bile vse tri že poznane pred več kot polstoletja, so se vendar šele nedavno vršila v slovenski in avstrijski Radgoni mednarodna srečanja, ki so osvetlila bolj natančno graško filozofsko šolo in njene pristaše.

Filozofi imajo, podobno kot pesniki, tudi nalogo ustvarjanja novih besed. Tudi teh dobimo lepo število pri Brumnju; že samo umstvom je kot slovenski izraz za filozofiranje, je posrečena najdba, čeprav je za Brumna izraz pomenil še dosti več v luči njegove filozofije. Vendar tega tudi Jerman ni mogel spregledati; po njegovem je Brumna močno označevala tradicija nacionalne filozofije, kar je vsekakor časten naslov za človeka, ki je živel in ustvarjal v tujini. Dokazuje pa, da so bile njegove korenine trdno zaraščene v zemljo, iz katere se je rodil.

Kar čutimo v Brumnovi filozofiji je še velika originalnost; od Iskanj, Srca v sredini, Našega in mojega časa so pretekla desetletja, od Blažeta in Nežice še več, vendar Brumnovo originalnost čutimo še danes, prav tako smisel za podrobnosti, skromnost, ki mu ni dovolila, da bi se zavzel za izgradnjo lastnega filozofskega sistema. Zanj je bilo bistveno iskanje resnice, ta pa je bila v stvarnosti, vendar odvisna od skladanja uma z dejanskostjo. Um je moral pomagati ločiti pleve od klenega zrnja-resnice.

Z Brumnom je izgubila emigracija umnega, velikega in delavnega človeka, ne more se pa reči, da je bil zadnji iz graške šole mislecev, kajti ta je še vedno živa in delavna. Naj mu bo lahka tuja zemlja in naj mu bo Bog usmiljen sodnik! S strani Slovenske kulturne akcije moramo dodati tem željam še zahvalo za vse, kar je naredil zanj!

Umrli je Ladislav Lenček

LJUBLJANA, 23. februarja — Za posledicami prometne nesreče je včeraj v Ljubljani preminil znani argentinski Slovenec Ladislav Lenček, eden najzaslužnejših intelektualcev, ki je z vsemi svojimi duhovnimi močmi in velikimi materialnimi žrtvami pomagal ustanoviti Slovensko kulturno akcijo v Buenos Airesu.

Lenček je bil eden tistih dragocenih slovenskih razumnikov v politični emigraciji, ki se je zavedal pomena knjige v slovenskem jeziku za ohranjanje slovenske narodne zavesti. Knjiga je Slovence v Argentini pomenila simbol človekovega hrepenenja po resnici in svobodi. Prav Ladislav Lenček je pristajal na prva pravila delovanja SKA: "Slovenska kulturna akcija je organizacija slovenskih zamejskih in zdomskih kulturnih delavcev, ki žele z ustvarjalnim in posredovalnim delom pomagati pri ustvarjanju in širjenju kulturnih vrednot, posebno slovenskih. Idejni temelj organizacije je naravni etični zakon potrjen in izpopolnjen po krščanskem svetovnem nazoru". Ladislav Lenček se v svojem osnutku ni zavzel za to, da bi SKA bila idejno protikomunistično usmerjena in na volitvah je njegov osnutek pravil dobil večino glasov. To je bilo že daljnega leta 1954, vendar pa kaže na človeško in intelektualno širino tako Ladislava Lenčka kot skupine slovenskih intelektualcev, ki je do danes ohranila visoko zavest odgovornosti do slovenskih emigrantov v Argentini in do njihove usode.

V založbi Slovenske kulturne akcije je v času med letoma 1954 in 1992 izšlo nič manj kot 76 knjig. Knjige SKA lahko razdelimo na več skupin: knjige, ki so iz pozabe reševale avtorje iz domovine, na romane in novele, pesniške zbirke, eseje, razprave in trezne študije, prevode in razno, od atlasov do pesmarice. SKA je izdajala tudi revijo Vrednote, petindvajset letnikov zbornikov Meddobje in Glas SKA.

Ladislav Lenček je bil eden prvih, ki je preroško spregovoril o slovenskih knjigah iz Argentine, ki so izhajale v nakladi od 500 do 1000 izvodov in so v neprodanem delu naklade romale v skladišča: "Brez skrbi, to bo šlo za med, ko se bo Slovenija odprla!"

Ladislav Lenček se je rodil leta 1914 v Ljubljani. Vstopil je v Družbo sv. Vincencija Pavelskega (lazaristi) in pel novo mašo leta 1939. Bil je mnogo let urednik Katoliških misijonov do leta 1988, ko so jih v Buenos Airesu ukinili in začeli izdajati Misijonska obzorja. Poleg skrbi za kulturo se je Lenček vneto posvečal misijonski problematiki: Objavljal je knjige in časopise o delovanju slovenskih misijonarjev in jih domala vse obiskal, kjerkoli so delovali. Leta 1989 je Ladislav Lenček v Ljubljani praznoval zlato mašo in se naselil v Tinjah na Koroškem. Sredi leta 1990 pa se je dokončno vrnil v Ljubljano.

M.Z.
(Delo, 24/2/93)

Umrli je Ladislav Lenček Misijonar in kulturnik

LJUBLJANA - Danes bo na Ljubljanskih Žalah pokopan duhovnik Ladislav Lenček. Rodil se je v Ljubljani 3. februarja, 1914, postal duhovnik Misijonske družbe, se ukvarjal z gledališčem in misijonsko dejavnostjo. 5. maja 1945 se je podal čez Ljubelj v emigracijo. Ustanovil je Društvo Slovencev v Buenos Airesu (sedanjo Zedinjeno Slovenijo), postojanko lazaristov v Slovenski vasi in Slovensko tiskovno družbo. Vse življenje je skrbel za slovenske misijonarje, bil urednik katoliških misijonov in več let predsednik Slovenske kulturne akcije. Bil je ustanovitelj Slovenske kulturne akcije, njen založnik, tiskar, najživahnejši publicist, meceni. Decembra 1988 je praznoval zlato mašo pri Srcu Jezusovem, vendar se je začasno naselil v domu Sodalitas v Tinjah, da je na Koroškem pričakal demokratizacijo Slovenije in se po skoraj polstoletnem bivanju na tujem vrnil v domovino.

A. R.
(Republika, 26/2/93)

SLIKARSKA TURNEJA

V Argentini smo lahko spoznali ob Dnevih slovenske kulture glasbenika Klementa Ramovša. Priznani umetnik ima v Sloveniji več koncertov, prav tako prireja pa tudi turneje po Evropi.

Tako je za letos meseca aprila in maja nastopil turnejo, ko je obiskal 24. aprila Pariz, 6. maja Dunaj in jo bo končal 24. maja v Portorožu. Na vseh teh programih ga bo spremljala slikarska razstava Andreje in Marjete Dolinar, slikark slovenskega rodu iz Buenos Airesa (kakor ju označuje prospekt).

Tako se je poleg raznih drugih razstav omenjenih rojakinj v Sloveniji - naj omenim le razstavo v Trzinu v začetku aprila - pridružila tudi ta mednarodna turneja. Prav je, da se vezi, ki so se stkale v Buenos Airesu med slovenskimi kulturniki doma in po svetu, tudi v praksi nadaljujejo in potrjujejo našo vključenost v slovensko kulturo.

Po Svobodni Sloveniji, 13. maja 1993

Slovenski trenutek

Dosegljiva nedosegljiva slovenska literatura

Knjige Slovenske kulturne akcije so prišle v Slovenijo ob pomoči dr. Janeza Arneža

V prostorih Svetovnega slovenskega kongresa - Konference za republiko Slovenijo so včeraj predstavili petdeset knjig Slovenske kulturne akcije iz Buenos Airesa, ki so izšle v letih od 1954 do 1990 in bodo od prihodnjega ponedeljka prvič na voljo slovenski bralski javnosti pri založbi Mihelač. Del so jih ponudili slovenskim knjižnicam, del pa bo dosegljivo v knjigarnah petih večjih mest.

Posredovanje v Sloveniji doslej večinoma neznane slovenske literature je del programa Svetovnega slovenskega kongresa in njegove sekcije za vračanje Slovencev v domovino, ki je seveda tudi duhovno, kulturno vračanje in združevanje. O

pomenu dogodka sta na tiskovni konferenci spregovorila nekdanja predsednika SKA Ladislav Lenček in Andrej Rot. Po mnenju slednjega je bila domovina za predstavljene knjige doslej prikrajšana; pomemben je vpogled v (v prejšnjih desetletjih) zamolčevano literaturo, saj bo šele ta omogočil tudi vrednotenje. Prihod ohranjenih knjig slovenske politične emigracije potemtakem lahko pomeni spravo na literarni ravni. Lazarist Ladislav Lenček je v svojem nastopu opisal usodo slovenske literature v Argentini: opozoril je, da je bila še pred Slovensko kulturno akcijo (prihodnje leto bo praznovala štiridesetletnico obstoja) ustanovljena Slovenska tiskovna družba, ki je prvič natisnila tudi revijo za kulturo Meddobje. Med prispelimi knjigami so tudi nekatere knjige Baragovega misijonističarja.

Jaro Mihelač je novinarjem pripravil natančen seznam dosegljivih knjig, med katerimi so tudi dela Bare Remec, Rude Jurčeca, Ivana Preglja, Franceta Papeža, Zorka Simčiča, Stanka Majcna, Leva Detela in drugih. Knjige SKA bo mogoče kupiti v knjigarni MK na Nazarjevi ulici in Kazini v Ljubljani, v Kopru v knjigarni Libris, v Novem mestu v knjigarni MK, v Celju v knjigarni Obzorij in MK, v Mariboru pa v Slomškovi knjigarni.

I. B.

(Delo, 11/12/92)

Tokijsko esejsko pismo št. x + 19.

(Pismo v zimskem hladu, a brez ledenih rož na oknu)

Dragi Glas!

Ko si pristal z letalom XXXIX/4.5.6 proti koncu februarja, se mi je zdelo, da si se vrnil iz groba, literarnega groba, ki so Te bili vanj položili, se mi je zdelo, tako dolgo Te ni bilo več na Daljni Vzhod. Ali morda veš, kaj se je pripetilo z Medom? Zdaj, na koncu februarja, bi dejal, da ga že pol leta pogrešam; se je ponesrečil v literarnih Andih? ga je kak literarni fundamentalist likvidiral? ali pa se je tako postaral, da so ga vtaknili v literarni muzej (pod značko SPE)? To so vprašanja, na katera ne vem odgovora, možno je, da zanje velja en sam odgovor; na argentinski pošti spet štrajkajo... toda takšne resnice se bojim; njeno možnost bom zavil v tokijsko meglo, ki se zdaj zmeraj hitreje bliža našemu mestu. Japonski pregovor pravi: Takami ne kenbucu (po naše pisano in izgovorjeno; naglasi so tokrat vsi na prvih zlogih; "takami" pomeni pogled z vrha, "kenbucu" pa ogledovanje zanimivosti; "ne" spremeni "takami" v 2. sklon; smisel pregovora je ta: Le vrh daje človeku primeren razgled. Morda me boš kdaj povedel na takšen vrh, saj imaš v svoji Argentini dosti odličnih slovenskih planincev.

Morda Te bo zanimalo, če Ti povem, da vse Japonce, ki se ne čutijo bogate, vznemirja vprašanje: kaj je narobe z japonskim gospodarstvom, ker cene na domačem tržišču zmeraj bolj rastejo, čeprav raste izvozni izkupiček v svetovno zavidljive višine? Po mojem, čisto osebnem in čisto tihem mnenju, se v teh okoliščinah skriva dinamit političnih sprememb; skrbno bom tudi to možnost zavil v tokijsko meglo: ne zaradi nedosegljivega vrha, nasprotno - zaradi ravnine, o kateri so že stari Japonci pregovorno vedeli, da lahko pomeni modrikasto obzorje ali morje ali daljne gore ("umi no mono to mo jama no mono to no uakaranu", dobesedno: nimam pojma, ali je morje ali gorovje; naglas povsod na prvem zlogu z izjemo besede "uakaranu" z naglasom na predzadnjem zlogu. Mimogrede: če Ti spodrsne in naglasiš "-mi" besede umi, boš namesto o morju govoril o "porodnih bolečinah" ali pa o "gnojni rani"...) Ko utegneš, vzemi v roke g. Zorka Simčiča najnovejšo argentinsko knjigo, ki mu jo je lani (1992) izdalo Slovensko gledališče Buenos Aires. Knjiga nosi dvojni naslov: "Zgodaj

dopolnjena mladost" in "Tako dolgi mesec avgust". Gre za dve drami, ki odkrivata g. Simčiča kot neke vrste slovenskega Ibsena, ki pa Ibsena nadkriljuje s svojo katoliško-krščansko perspektivo življenja, v čigar najbolj tragične celice zna zasledovati vsaj en žarek luči. Drami sta tako pretresljivi, da bi ju raje imenoval "moderne tragediji". Če se poglobiš vanju, boš odkril, kaj razodevata pokomunističnemu Slovincu; zaslutil boš logiko usmiljenja! Osebnost sicer težim za igrami s "happy end" (toliko resničnim dramam resničnega življenja sem prisostvoval, da si želim oddahniti vsaj pri igri s srečnim koncem), vendar se mi zdi, da je posebno "Tako dolgi mesec avgust" pravi biser iz andijskih rudnikov; v tej drami doživlja Slovinc južnoameriškega človeka v luči strastno lepih in strastno krvavih barv - in barv, ki spominjajo na sorodstvo barv z vsakim človekom, tudi Slovincem. - Menim, da bo vsaj bralec hvaležen avtorju za njegova tolmačenja, posebno južnoameriških besed; malce pogrešam navodilo, kako izgovarjati imena nastopajočih v drami "Tako dolgi mesec avgust". Štiri scenske fotografije, ki krasijo knjigo, dajo slutiti razgibanost dejanj; v skladu s tem, kar ima Edward A. Wright (v knjigi Kako umeti moderno gledališče - Understanding Today's Theatre -, Prentice Hall, Englewood Cliffs, N. J. 1959, str. 105) za bistveno scenaristovo krepko: "Morda je edini pravi trenutek za občinstvo, da se zave scene - kot scene ob dviganju zavese. V trenutku, ko se igra začne, pa se mora scena stopiti z ozadjem". Še nekaj škoda, da knjige ni mogla izdati SKA - bilo bi ji v stoletno čast.

Za petdesetletnico svoje poroke sta mi podarila g. in ga. Támara knjigo poezij v samoizdaji; naslov ji je Skupna pot dveh (Doko futáři); nekaj pesmi je v slogu haiku, nekaj tanka, sicer pa so v svobodni japonski rimi, ki je zanjo še zmeraj značilna raba klasičnih japonskih besed in oblik. Naj prevedem iz daljše pesmi en verz odnosno kitico, ki se nanaša na njun obisk slavne Ravenne: "Gledam Oriona v nébesu nad Ravenno; zdi se mi, da me kliče; morda je mrtve matere duša. 'Moj prevod ima 31 zlogov, izvirna kitica jih ima nekaj več, kot je zdaj na Japonskem moderno.

Spozdravi Velike noči, ki se bliža tudi našemu tihomorskemu obzorju, in ki lahko uresničuje toliko naših dobrih želja, ostajam Tvoj vdani daljnovzhodni.

Kladimir Kos.

Pričevanja

Dr. Marko Kremžar: Prevrat in spreobrnjenje.

Slovenski knjižni trg je od lani bogatejši za Prevrat in spreobrnjenje, knjigo, ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Celju. Avtor je v Argentini dobro poznan, ker ima že več knjig objavljenih, še bolj pa je poznan po politični dejavnosti, tako da njegove stvaritve lahko razdelimo v literarne (knjiga črtic Sivi dnevi in drama Živi in mrtvi bratje), družbeno ekonomske (Obrisi družbene preosnove in Stebri vzajemnosti) in politične (Pogled naprej in Pot iz realsocializma). Pričujoča knjiga pa bi spadala po uvodničarju dr. Antonu Stresu na polje morebitne gospodarske morale, če se bo kdaj pojavila, stopila pa naj bi na izpraznjeno mesto, ki ga je pustil realsocializem. Najprej bi šlo za laično moralo, ki naj bi nastopila namesto cerkvene, ki še lep čas ne bo imela dostopa v javnost, čeprav je laična morala hčerka cerkvene, ali bi vsaj tako lahko pričakovali. Volitve so potrdile, malo iz strahu, malo pa iz nepoznanja prav laično. Zanimivo bo opazovati, do kod se bodo cepile med seboj in do kakšnega rezultata bo to privedlo. Po pravici povedano, že naslov bi poštenega katoličana moral neprijetno dirniti-prevrat! Kaj ne izvemo potem iz knjige, da je prevrat isto kot revolucija? Kaj ni ta prepovedana, posebno nasilni prevrat-revolucija kristjanu-katoličanu? Potem pa še spreobrnjenje! Najbrž kot posledica prevrata, če ne bi v naslovu moralo biti prevrat kot alternativa, Prevrat ali spreobrnjenje. Prevrat smo že doživeli pred petdesetimi leti, na spreobrnjenje še čakamo. Morda pa druge vrste spreobrnjenje, izvirajoče iz prevrata, nasilno, prisilno, kot ga je slovenska družba morala sprejeti molče, s stisnjenimi zobmi in s sklonjeno glavo l. 1945. od peščice samozvancev? Bralec naj si ogleda še podnaslov Premišljanje v dveh smereh k družbeni preosnovi. Čeprav premišljanje ne gre vzporedno, mislim reči, oba premišljanja, primerjajoč eno z drugim, preteklost s sedanjostjo, nekaj bo bralec pa le dobil za napotek k bodočnosti. Knjiga je pisana namreč zanj, je teoretična, izsledke preteklosti jemlje kot gradivo za prihodnost.

Kakšna je bila slovenska predvojna družba ni treba ravno dosti raziskovati: ni bila ravno krivična njena ureditev, pravična pa tudi ne v taki meri, da bi slovenski družboslovci spali na lovorikah pridobljenih družbenih dosežkov. Emil Milan Pintar, ki ni ravno naše gore list, priznati pa mu moramo strokovno usposobljenost, je zatrdil, da je bila taka, da zaradi nje ne bi bilo treba delati revolucije. On je že moral vedeti! K sreči smo imeli poleg tistih, ki so se tesno držali papeških okrožnic, tudi one druge, ki so kritično gledali nanje in ki so samostojno iskali poti do ostvaritve čimbolj pravično urejene družbe, če bi že Pintarjev tabor pustili ob strani kot nepotreben.

Knjiga je pisana kot jo je narekovalo dejansko stanje danes. Na zavijku namreč dr. Anton Stres, ki je knjigi napisal uvod, pravi, "kakšno mesto mora imeti morala v vsakdanjem gospodarskem in družbenem življenju, če hočemo, da bo to življenje prijazno in človeka vredno. "Torej bi šlo za moralo v gospodarstvu in družbenem življenju! Škoda!

Do nedavnega smo mislili, da je morala npr. iz argentinskega gospodarskega in družbenega življenja sploh izginila, prav isto velja za slovensko družbo in gospodarstvo, danes se pa že prepirajo, kje je več amoralne, tukaj v Argentini ali v drugi katoliški državi Italiji. Če tema dvema dodamo še Slovenijo in Poljsko, pa dobimo četverico eminentno katoliških in nemoralnih držav. Zdi se, da amoralna koraka vstric s katolištvom in res je že bil zadnji čas, da je katoliška Cerkev izdala novi katekizem, ki naj bi bil vsaj nekoliko vodiča v današnji zmešnjavi človeštva, kar zadeva moralo v družbi.

Vsekakor gre za stanje morale v vseh štirih deželah: v nekdanji predvojni Sloveniji, ki je mahala navdušeno z robčki kot najbolj katoliška dežela družbeni ureditvi, ki jo je imela ali pa

so ji jo drugi obesili na vrat; stanje gospodarske in družbene morale v Argentini, ki velja za najbolj katoliško in obenem najbolj gnilo državo na svetu, čeprav ima vse pogoje, da bi bilo ravno narobe (pošten kristjan se lahko pohujša ob branju tako nedolžnega časopisa kot je Svobodna Slovenija); v Italiji, ki je tradicionalno še in tudi uradno katoliška dežela že skoraj dva tisoč let, vendar se davi s korupcijo katoliških in nekatoliških političnih strank, tako da se človek upravičeno vpraša, kaj je raslo hitreje: krščanstvo ali nemorala v njem. Zakaj je prav krščanstvo topla greda za nemoralo? Pri današnji stopnji hinavščine bo novi katekizem mogel kaj odpraviti?

Uvod in knjiga sama sta me ganila, toda... toda nista pisana za naše čase, za tiste, ki bodo prišli nekoč, morda. Poglejmo si odkrito v oči: to je knjiga za mirne, ustaljene čase z zdravim gospodarstvom, s socialno čutečimi delodajalci, z odgovornimi delavci, z zdravimi vladami, ki skušajo vsaj obdržati nekaj pravic nemočnemu, revnemu, zgaranemu. Srečamo se pa ravno z nasprotnim: zastoj so prešli veliki škandali pranja narkodolarjev, prekupčevalcev smrti, mamil, vseh vrst podkupnin, posmeha nad demokracijo s kupljenimi poslanci, s podarjanjem družbene lastnine družbam dvomljive moralne vrednosti, zahvalo javnim tatovom in goljuhom z najvišjega mesta za opravljeno nalogo, ki so spravili državo v obupen moralni in gospodarski položaj.

Neustaljenost časov! Današnji minister, ki ima usta polna o napredku, družbeni solidarnosti, zaščiti države, je včerajšnji avanturist, šef mednarodne družbe pokvarjencev, ki se bo že jutri vrnil odkoder je prišel, vendar še s par milijoni več, ne da bi ga mogla družba vprašati, odkod nenaodoma toliko kapitala včerajšnjemu beraču!

Tygodnik Powszechny s svojim ustanoviteljem in urednikom Jerzujem Turowiczem že lep čas opozarja, da se katoliška poljska trdnjava ruši sredi Evrope. Cerkev je bila na Poljskem malo bolj odločna v obrambi človeških pravic kot v Sloveniji, tako v miru kot v vojni, pod Nemci kot pod Rusi, zato je lahko računala na podporo intelektualcev, vernih in nevernih, izgubila pa je vse te pristaše, ko je zadeva šla za socialno pravičnost. Ni daleč poljski primer od slovenskega. Tam niso Judje, ateisti, komunisti iskali zaščite v varstvu Cerkve, ali jo branili, če jo je bilo treba. Tista krščanska podstat v narodu jih je silila v to, pravista pa jih je dvigala tudi proti uzakonjenemu učenju pouka v šoli, v obrambi splava, v nemoralnih političnih zvezah, v povezavah cerkvene hierarhije s partijo, kar je tudi slovenski primer.

Vsekakor bi po čudni ženitvi Cerkve s partijo dobili vtis, da se elite potrjujejo, partijske s cerkvenimi in cerkvene s partijskimi. Ni to prvič, zato tudi ni nov ta pojav; italijanski jezuitski konvertit Vittorio Messori je v njem videl največjo nevarnost za Cerkev, Jerzy Turowicz, sodelavec Karla Wojtyły je že pokazal na oholost in zahtevo Cerkve po svetni oblasti.

Morala, v hitrici prirojena za te nekdanje krščanske dežele, se dosti razlikuje od nekdanje cerkvene morale. Narodi iz najbolj krščanskih dežel na svetu imajo v procesu izdelavo drugačne morale kot pa je sedanja cerkvena, posebno še v gospodarstvu. Seveda je Cerkev bolj pripravna in lažje sodelovati s sedanjimi oblastmi, naj bodo te že kakršnekoli; tudi če se od nje odvrčajo množice, ker ne sprejemajo laicistične morale, prirojene političnemu trenutku. Pa Prevrat in spreobrnjenje? Pisana je za pretekli čas, ki je poznal moralo ali pa za prihodnji, katerega bo pa treba čakati še dolgo!

T.B.

VOJKO ARKO: Un pionero de Bariloche-Otto Meiling

Redki so Slovenci, ki gredo v Bariloche in se ne povzpnejo na Cerro Otto. Res da Cerro Otto ni dobil imena po Ottu Meilingu, ampak je ta živel na njem nepretrgoma skoraj šestdeset let in bil s tem povezan z zgodovino gornišstva, ki mu je prav on postavil temelje s svojim delom, posebno pa še z ustanovitvijo

Andskega kluba Bariloche, kateremu je tudi zapustil svoje imetje na pobočju Cerra Otta.

Že lani je izšel v Barilochah ob 60 letnici Andskega kluba Bariloche življenjepis Otta Meilinga, ki ga je spisal naš zvesti ustvarjalni član in veliki zaljubljenec v argentinsko Patagonijo dr. Vojko Arko. Preden se izgubijo podrobnosti o tempionirju argentinskega gornišтва, jih je zbral v knjigo, jo opremil s slikami, pričevanji še živih sodelavcev don Otta, v kateri najdemo skoraj vse podvige in zasluge slavljenca, ki so mu jih posredovali njegovi prijatelji in znanci. Za nas kot posameznike bi bila samo ena knjiga več, vendar za skupnost, narod gornikov, hribolazcev in ljubiteljev gorá, je pa zanimiva hvalnica goram, ljudem in naporu in dosežku mladih, saj so gore že od nekdaj veljale za oblikovalke in šole mladih. V mottu v predzadnjem poglavju pravi Meiling, kot da bi hotel razložiti svoje življenje in ga opravičiti pred sodobniki: "Hotel sem naučiti ljudi, da bi živeli bolj sami zase, bolj naravno." Njega je odbijalo čredno življenje mesta, zato je odšel v samoto Cerra Otta, kjer je živel in umrl. Najbrž bi dobili isti odgovor od naših mladih, katerih lepo število so pritegnile Bariloche, prav tako pa tudi od generacije Vojka Arka, ki je kot Meiling razmišljala: "Dospeli smo do najlepšega kraja, zakaj bi nadaljevali pot?"

Prav z nevsiljivostjo, v izredno toplem in naravnem načinu opisa nam Arko prikaže Meilinga kot zavojevalca zasneženih vrhov, zamrznjenih planjav juga in Andske kordiljere, toda skoraj nepretrgoma povezanega s Slovenci: on je spadal k prvemu valu andinistov, ki je bil skoraj izključno nemški, sledil mu je povojni-slovenski in tirolski v letih 1948-51, šele potem pride na vrsto pravi argentinski rod gornikov.

Navzočnosti Slovencev v Arkovem življenjepisu ne moremo spregledati: Meiling jim je bil prijatelj, navduševalec, svetovalec, spremljevalec, učitelj, vodič, soodkrivatelj lepote gorá, zraven kopice drugih poklicev, ki jih je moral opravljati kot pionir na argentinskem jugu: izdelovalec smuči, učitelj in ravnatelj gorniške šole, filmski igralec, profesor smučanja, predsednik Andskega kluba Bariloche, graditelj gorskih koč, odkrivallec novih poti in vzponov, kuhar, čolnar, mizar, prevoznik, pristaniški uslužbenec, uradnik turistične agencije, sestavljalec turističnega vodiča in še in še.

Ko je Meiling prišel v Bariloche, te še niso poznale turizma, vlak je vozil samo do postaje Pilcaniyeu, kjer se je končala proga. Morda je nekaj posameznikov nemške skupnosti delalo sprehode ob nedeljah v bližnjo okolico, to je bil ves bariloški turizem. Na istem vlaku kot Meiling, se je peljal mgrs De Andrea, ki je šel maševat in blagoslovit križ na Cerro Campanario. Desetletja zatem so bili Slovenci, ki so postavili križ na Cerro Capilla. Otto Meiling ni živel od gornišтва kakor niso živeli Slovenci: Vojko Arko, P. Štrukelj, D. Bertonec, Fr. Jerman, T. Pangerc, Iv. Arnšek, P. Skvarča, P. Hribarjeva, ter Nemci: Neumeyer, Schmoll, Frey, Claussen, Reichert itd. Šele kasneje se je razvilo z domačo generacijo gornišтво kot poklic.

Kot osebo nam prikaže Arko Otta Meilinga kot samorastnika, trdega na zunaj, vendar mehkega in tovariškega na znotraj, izredno vztrajno in zmogljivo osebo, ki je še pri petinosemdesetih letih bila zmožna vzponov, katerih se ne bi sramovali petdeset let mlajši in ki je skrbela sama zase do smrti. Pri vsem tem pa je Meiling imel čas za branje, saj je bil na tekočem o vseh pridobitvah gornišтва do zadnjega. Vodil je tudi korespondenco s turističnimi središči Evrope in se hodil prva leta spopolnjevati tja. Tako so ga imeli v Barilochah prav za vidca in misleca zadnja leta. Cerro Otto pa za "goro filozofa".

Naslovno stran knjige krasi Berghof Meilinga, kjer je živel do smrti, tudi nekaj slik iz knjige je Meilingovih, druge avtorjevega sina Tončka in Friderika Bechisa, tako da je knjiga prava umetnina, uporabna pa bo tudi zaradi zemljevidov, skic in slik za poklicnega ljubitelja gornišтва.

Knjigo je izdala tiskarna Bavaria v Barilochah, k izdanju so pa prispevali Meilingovi prijatelji, učenci, Andski klub Bariloche, največ pa seveda Vojko Arko sam, ki je vse podatke za knjigo jemal iz njegovega dnevnika.

Ob srebrni reki

Pravkar umrlemu pobudniku in ustanovitelju Slovenske kulturne akcije je posvečena antologija kratke zdomske proze, ki obsega skoraj tristoštirideset strani, in ki jo je izdala založba Mladinske knjige v Ljubljani v zbirki Nove knjige na začetku tega leta. Pri tem moram omeniti, da gre za antologijo samo slovenskih pisateljev v Argentini, ker sta pred njo izšle že dve drugi, ki nam pokažeta bogastvo zdomske literature ne samo v Argentini, ampak tudi po drugih deželah; v razmiku dobrega pol leta so torej izšle kar tri antologije, ki bodo bralcu v domovini pokazale, kaj vse se je po polastitvi oblasti partije v Sloveniji pisalo zunaj nje. V veliki večini gre za pisatelje, ki so pisali že prej doma ali pa vsaj študirali, med devetnajstimi, ki sestavljajo antologijo, pa dobimo tudi take, ki so bili rojeni v tujini in domovine sploh videli niso; da, tudi take, ki pišejo samo v španščini ali pa jim španščina lažje teče kot slovenščina.

Dostikrat uporabljamo že oguljeno frazo, da smo zamudniki: zamudniki v tem, zamudniki v onem, krivdo za naše zamudništvo pa je tako lahko metati na druge. V primeru zdomske literature pa je domovina res zamudnica, le krivde ne more naprtiti drugim, saj je že dr. Anton Slodnjak v svoji zgodovini slovenskega slovstva (*Die Geschichte der slowenischen Literatur*), pisano v letu 1958, objavil kratek seznam zdomskih ustvarjalcev in samo namignil, da poleg domovinske in zamejske obstoja še tretja slovenska književnost-zdomska, ki se lahko meri z onima drugima, če ju v nekaterih primerih celo ne prekaša: zamejsko so pomagali obnavljati in ustanavljati isti emigranti, ki so se potem združevali in razhajali po različnih kombinacijah in deželah; domovinsko kramparsko-lopatarsko je potem reševal Kocbek, ko so ga že odžagali od oblasti, če ne bi skoraj za dva desetletja otrpnila v mrazu partiskega hladilnika. Nad štiri desetletja so izhajale slovenske knjige v tujini pa jih ni nihče poznal, ker so bile doma prepovedane. Prav letos smo pa doživeli še zadnji posmeh književne zgodovine: knjiga, ki je bila izdana leta 1957 v Argentini, je bila ponatisnjena v domovini in njen avtor je dobil Prešernovo nagrado zanjo. Nič me ne bi presenetilo, če bi se vsa stvar še ponovila, le za ponovno utrditev prepričanja bi šlo, ne meni, ampak drugim, da je bila skoraj polstoletna slovenska oblast krivična in pristranska. Ob robu: menda pokojni Slodnjak ni niti poznal Simčičevega Človeka na obeh straneh stene, vsaj par let nazaj so se slovenski literarni zgodovinarji zgrabili, kaj je bil povod njegovi odstranitvi z univerze: ali zgodovina slovenskega slovstva ali neubogljivost partiji: rektor, senat, dekani in profesorji so samo kimali diktatom partije in njenim ždanovskim služabnikom.

Da, spremenile so se razmere od takrat in nič ni čudnega, če so se, naravni razvoj je šel svojo pot, ker tisti, (če je sploh razvoj bil, kar se je dogajalo v domovini), vsekakor ni bil naraven: lansko leto je Slovenska kulturna akcija in tudi druge založbe so poslale svoje knjige v Slovenijo, tako da bo tudi domovina lahko nepristfánsko, brez vmešavanja ideologije sodila o zamolčani literaturi. Seveda bi morala antologija iziti prej, vendar če že druge stvari delamo narobe, zakaj naj bi to pravilno? Dajmo predjed po jedi, kdo bo pa opazil, da tako ne gre?

Po antologijah Drevo, ki na tujem raste in Pod Južnim križem je izšla še tretja Ob srebrni reki, tako da si bo slovenski bralec lahko ustvaril celotno sliko o slovenski povojni književnosti, imel pa bo dostop tudi do drugih, njemu nepoznatih publikacij.

Če je predhodnica Pod Južnim križem urejena po alfabetskem načelu, je prireditelju in ureditelju Ob Srebrni reki ravno ta okoliščina prišla prav, da je svojo priredil po krajih, ki jih pisatelji opisujejo v njej. Nov način bo kdo rekel, vendar prav tako veljaven kakor vsak drugi ali pa še bolj; če si ogledamo kazalo, bomo videli, da starejša generacija visi na domovini, in je že v primeri z drugima dvema bolj pičla; zdomstvo opisuje vmesna, ki jo je življenje vrglo v mestni svet in je že bolj močna številčno, k tretji pa spadajo mlajši, že tukaj rojeni

in zakoreninjeni v argentinski svet in ki je najmočnejša po številu, je pa že precej oddaljena od slovenske tematike. Dom, Zdomstvo in Nova domovina ne bi bili toliko tematski sklopi kot pa kraji ustvarjalnega nastajanja. Kociper, Krivec, Sodja, Brulc in Korošec nosijo s seboj vraščeno domovino, medtem ko so se pisatelji iz Zdomstva že odtrgali od nje, da že vidijo tudi prednosti dežele, ki jih je posvojila, medtem ko ljudje Nove domovine že pišejo skoraj samo o njej, ker druge ne poznajo, ali pa je otroštvo in šola tako vplivalo nanje, da se ne morejo otresti okoliščin, v katerih so živeli ali pa še žive. Ne čutijo preveč domotožja po domovini, prej bi rekli, da se jim je izostril čut za primerjanje, vendar tudi to ni kritično do nepoznane domovine očetov, le da je ob Novem svetu bolj zadržano. Prav pri teh pa je tudi večji razkorak med tujino in domovino, kar je razumljivo in kar bo bralca pritegnilo kot noviteta: pisati o nečem, kar poznamo samo iz govorice staršev ali iz knjig ali pa še tega ne.

Nekaj posebnega mora biti pri tem, da se Slovenec uveljavi v drugem jeziku v argentinskem svetu, nekaj, kar je podobno nespornostnemu med Francetom Kidričem, ki ni maral v svojo slovestveno zgodovino vzeti tujcev, ki so pisali v drugih jezikih, živeli pa med slovenskim prebivalstvom in Primožem Simonitijem ki je s Slodnjakom trdil, da zaradi nedoločene posebnosti v izražanju spadajo prav tako v slovensko kulturno zakladnico. Morda bi kdo pričakoval okornost pri njih, stisnjenost v tujstvo, boleznost, raztrganost med dva sveta, vendar razen pri Vlady Kociancich in Pavlu Štruklju, ki jima teče pero lažje v španščini kot v slovenščini in sta zraščena z argentinsko dejanskostjo, pri drugih tega ne opazimo.

Slovenska književnost v domovini je po drugem desetletju po vojni stopila z obema nogama v veliki svet, zato je (bo?) gledala s precejšnjo mero prezira na naslednike domačijskega Doma in sveta, gotovo je pričakovala nekaj podobnega tudi od zdomske književnosti, čeprav je več pripadnikov te struje dobilo Prešernovo nagrado in nagrado mesta Ljubljane, vendar je bila to samo ena izmed smeri, nad katero so vihali nos mestni bralci, ki so se imeli zaradi tega rafinirane, zaskrbljenosti za prihodnost slovenske literature se je pa pokazala za odvečno. Nič se jim ni treba bati: Sodjeve planine še stoje in krave kar naprej bingljajo z zvonci, vendar se nad tem nihče ne pohujšuje, zdrav bralec jih bo pa prav tako občudoval kot jih je Sodja in prav tako življenje na njih, le da je to dandanes bolj človeško. Ni pa na žalost več tistih in takih ljudi, ki bi žrtvovali mlada leta za nekaj tako oddaljenega in abstraktnega kot je poklic, delo, življenje v naravi in z naravo, da ne govorim o tesni povezavi med dvema bratoma.

Če bo kdo pričakoval poceni agitko v antologiji, bo seveda razočaran. Knjigo so pisali premaganci in v tujini, ki je bila in je še trda za naseljence. Nova zemlja pa tudi ne dopušča živeti iz spominov. Na vseh tristoštiridesetih straneh najdemo samo pri Kocipru, Krivcu in Korošču nekaj ekspresionističnih in čustveno doživetih slik, ki pa so še iz prvega desetletja emigracije in nimajo nobene zveze s poceni propagando, ki je bila takrat v modi doma. Vsi trije obdelujejo obče človeške motive v mejnih položajih.

Pred par meseci je bil argentinski pisatelj Abel Posse na srečanju špansko pisateljev v Mollini pri Málagi in je mladim, šele začenjajočim pisateljem dejal, da je naša moderna kultura Zahoda, za katero so v veliki meri odgovorni prav pisatelji, samo vpitje okrog javne hiše, ki je v nevarnosti, da jo zaprejo. Bo tako, le da tega ni v antologiji ne v pisateljskih delih zdomstva.

Sploh pa se nam tukaj ni bilo treba boriti proti "straniščnemu jeziku", ki je zapustil močesledove v domovinski književnosti, znano pa je, da sta izkvarjenost jezika in nravi v tesni, čeprav še ne objasnjeni zvezi.

Pisatelji so strokovnjaki v izbiri besed, v dajanju prednosti enim ali zapostavljanju drugih ter v njihovem neprestanem razporejanju. Morda je čut za vse to pri nas že nekoliko popustil in otopel, vendar to v antologiji ni opazno. Besede lahko ubijajo, lahko rojevajo nove zveze, lahko pa tudi dosti dodajo iz bogate španske književnosti slovenski.

Ni nemoralno, če iz svojega peresa včasih pisatelj naredi puščico, tudi delo zaradi tega ne izgubi na vrednosti, če je to napravljeno umetniško, nemoralno pa je, če tega v določenih trenutkih ne stori, vendar tudi tega bomo dobili malo v zdonski književnosti: kjer je v domovini šlo za vsako ceno za posnemanje drugih, je bilo zdonsko bolj zmerno; ohraniti to, kar je prineslo dobrega iz domovine za naslednji rod, je bila prva njegova naloga. Ob Srebrni reki vidimo, da je to bilo storjeno in da je še možno za daljši čas.

Izbral, uredil in napisal je spremno besedo Andrej Rot, opremil pa jo je Julijan Miklavčič s sliko lani umrle akademske slikarice in članice Slovenske kulturne akcije Bare Remec, dodan pa ji je kot kolofon tudi zaključno poglavje o slovenski besedi v Argentini, da bo bralec lahko spoznal, odkod nenadoma tako bogastvo iz daljne dežele. Tudi to je izpod peresa Rota, ki se je ukvarjal dolga leta z nastankom in razvojem slovenske književnosti v Argentini najprej kot tajnik potem pa kot predsednik SKA. Prav isto velja za življenjske podatke in bibliografske enote sodelujočih, saj jih je Rot osebno vse poznal. Tako eno kakor drugo pa je nujno, da bo bralec vedel, v kakšnih razmerah je nastajala slovenska beseda v Argentini.

Dostojevski je trdil, da so vsi ruski kasnejši književniki izšli iz Gogoljevega Površnika. Za slovensko besedo je bila odločilna revija Duhovno življenje Jožeta Kastelica in Janeza Hladnika, kjer dobimo objavljena dela prof. Martina Jevnikarja, Jožeta Cukaleta, Tineta Debeljaka in še kup drugih iz sredine tridesetih let, ki bo pa letos 28. maja obhajala 60 letnico nepretrganega izhajanja. Ob prihodu slovenske politične emigracije jo je msgr. Janez Hladnik prepustil l. 1949 zdomcem in že par let kasneje je nastala Slovenska kulturna akcija, v okviru katere so skoraj vsi ti pisatelji pisali. Vsi smo na nek način izšli tudi iz Duhovnega življenja, ki je najstarejša slovenska revija, ki je nekoč v daljni Argentini imela najvišjo naklado.

T.B.

Zora Tavčar: "Pod Južnim križem"

Mohorjeva družba je včeraj v prostorih Teološke fakultete v Ljubljani predstavila svojo zadnjo knjižno novost, antologijo emigrantske proze 1945-1991 z naslovom *Pod Južnim križem*.

Antologija, ki jo je uredila ZORA TAVČAR, zapolnjuje vrzel na področju izvirnega slovenskega leposlovja. Ta je v našem kulturnem prostoru nastala zaradi prevlade ideologije, ki je bila slovenski emigratski literaturi izrazito nenaklonjena. Mohorjeva družba si prizadeva, da bi to večdesetletno kratkovidnost presegla, zato je nedavno izdala tudi Pibernikovo antologijo literarnih del pisateljev, ki so tragično umrli med vojno ali kmalu po njej.

V Antologiji *Pod Južnim križem* so zbrana dela štiridesetih piscev, ki so se med letoma 1945-1991, čeprav so živeli na tujem, izpovedovali v slovenskem jeziku. Na tiskovni konferenci je Zora Tavčar omenila težave, s katerimi se je srečavala pri svojem delu, ki pa jih je uspešno premostila s pomočjo knjižničarja Marjana Pertota. Za pripravo antologije je Tavčarjeva pregledala približno šesto knjižnih enot. Njen poglobitveni namen je bil prikaz celotnega razpona slovenske literature na tujem. Vsa dela, uvrščena v zbirko, niso vrhunski dosežki, vendar so vsi pisci izpovedno pristni. Večina besedil so odlomki novel in romanov, vendar je urednica skrbela za to, da predstavljajo vsebinsko zaokrožene celote, ki jasno zarišejo duhovni in umetniški profil pisca. Tavčarjeva je poudarila, da je to prva tovrstna antologija na Slovenskem.

Leta 1960 je v Buenos Airesu Alojzij Geržinič pripravil antologijo emigrantske literature *Dnevi smrtnikov*, ki nam žal ni dostopna.

Na predstavitvi knjige je spregovorila tudi dr. Helga Glušič, ki je vsa zbrana besedila literarno-estetsko razčlenila. Povedala je, da je knjiga *Pod Južnim križem* "atlas slovenskega duhovnega življenja po svetu". Pisatelji, katerih dela prinaša, so živeli ali pa še živijo na različnih kontinentih, razen v Afriki, vsem pa je skupno to, da je njihovo ustvarjalno delo zaznamovano z eksistencialno stisko brezdomca. Njihova peresa so manj naklonjena igrivosti, saj gre pri njih večidel za potrebo po

izpovedi. Vseeno so nekateri izmed njih dosegli umetniški vrhunec, denimo Zorko Simčič iz Argentine. Glušičeva je omenila nekatere možne primerjave z literaturo, ki je nastala v Sloveniji oziroma v zamejstvu. Med drugimi je opozorila na sorodnost glavnih junakov iz Simčičevega romana *Človek na obeh straneh stene*, Smoletovega dela *Črni dnevi in beli dan* ter Rebulovega *Senčnega plesa*. V antologiji so našli svoj prostor tudi trije alpinisti oziroma andinisti, med njimi Dinko Bertonec, ki je že leta 1954 sodeloval v prvi argentinski državni odpravi na Himalajo. Za obsežne dodatke o življenju in delih vseh štirideset emigratskih prozaistov je poskrbel dr. Martin Jevnikar.

Pavel Fajdiga
(Slovenec, 4/9/92)

Kazalo antologije

Zora Tavčar:	Knjigi na pot
Helga Glušič:	Pričevanje in književno ustvarjanje slovenskega zdomstva
Vinka Brumen:	Poslanstvo Slovenske kulturne akcije
Vojko Arko:	Cerro Shaihueque
Vinko Beličič:	Velikonočno jutro
Dinko Bertonec:	Moj poslednji planinski pohod s Tončkom Pangercem
Tone Brulc:	Obup Ptič jokavec (Karaš)
Frank Bukvič:	Jud Glatštajn
Jože Cukale:	Šoukal gradi most preko Hude reke Jezne ulice
Tine Debeljak:	Ab urbe condita
Lev Detela:	Časomer življenja (dva odlomka)
Lojze Ilja:	Huda pravda (odlomek)
Mirko Javornik:	Pripisi k dnevom
Franc Jeza:	Prevrat
Ruda Jurčec:	Detalji s prve podobe Vlak v Bariloche
Andrej Kobal:	Božična noč v Čirisan planinah
Stanko Kociper:	Zemlja se je potegnila Tomaška Muhiča najlepša bratev
Vladimir Kos:	Usodni zapletljaj
Jože Kosiček:	Fortunat Mohorčič
Tine Kovarčič:	Srečanje na Koreji
Anica Kraljeva:	Iz spominov na Lipari
Ted Kramolc:	Gospa Mandel
Marko Kremžar:	Zvijaka
Jože Krivec:	Tri slike
Rezi Marinšek:	Santa María del Buen Ayre
Marjan Marolt:	Zori, noč vesela (dva odlomka)
Karel Mauser:	Mrtvi bataljoni (konec romana) Pojdi moj sinko, na pot Pogovor s Klemenom
Milena Merlak:	Skrivnost drevesa Kako dobijo konji kačje glave
Tone Mizerit:	Buenos Aires 22
Tonček Pangerc:	Čaure s čilskega juga
France Papež:	Izolda v pampi
Ludve Potokar:	Volitve
Andrej Prebil:	Pod hrastom
Ludvik Puš:	Klasje iz viharja (dva odlomka)
Vinko Rode:	Deltaši
Andrej Rot:	Anámnesis
Néca Rudolf:	Zemlja ob Tihem morju
Zorko Simčič:	Črni tekač Pod Tronadorjem v osrčju Andov
Jure Skvarča:	Vzpon na Cerro Norte
Franc Sodja:	Pred vrati pekla (dva odlomka)
Metod Turnšek:	Za beneško čečico
Ljanko Urbančič:	Županov lik
Martin Jevnikar:	Življenje in delo pisateljev Antologije

Dokumenti

Ali je res v kulturi merilo kvaliteta?

Če preberemo gornji naslov, ki se nanaša na sporočilo, da je pisatelj Zorko Simčič prejel po skoraj štiridesetih letih nagrado Prešernovega sklada za svoj psihološki roman *Človek na obeh straneh stene*, potem se moramo vprašati, če ne gre morda za zavestno skrajšan naslov. Ne manjka morda, da je ... merilo kvalitete življenja, kvalitete literature, kvalitete življenske modrosti, kvalitete morale, kvalitete ocenjevalcev zdomske književnosti, kvalitete voditeljev naroda etc.

Bili smo priče kakšnih dvajset, trideset let nazaj neke vrste kulturnemu poslancu domovine Janezu Čučku, ki je prišel gledat semkaj Riu de la Plati, če je umrla sramota emigracije. Ne, ni še umrla, toda umira počasi! je zapisal otožno. Sramota umira počasi! Mislil je že takrat, da bo njeno smrt pospremil z velikim bobnom in plunko kralja Davida, ki ga je, starega in betežnega dvignila novica o dograjenem templju, da je od veselja zaplesal. Če je domovina po tolikih letih spoznala, da je *Človek na obeh straneh stene* res nekaj, kar spada v vrhove slovenske književnosti, potem bo ona druga, njej nasprotna književnost, Čučkova, res morala poginjati in poginjati da ji ne bomo videli konca. Sploh pa nihče ne pričakuje, da bo odmrila kar naenkrat ali pa bi od nje nič ne ostalo.

Vprašamo se pa lahko, kako da je to merilo kvalitete bilo toliko časa postavljeno v kot kot nerabno, kot kajfež v podružnični cerkvi, ki se rabi samo enkrat na leto, pa še takrat samo zato, da si ne opečemo prstov.

Tudi vprašanje, ali sramota uči, ne bi bilo odveč. Seveda uči, samo tisti, ki ga mora učiti mora imeti čut za sramoto. Pri Slovencih je na žalost ta čut tako zakrnel, da bo moral preiti lep čas, da bomo spet postali rdeči v obraz zaradi (od, iz) sramote. Bolje kasno kot nikoli!

Prejemniku nagrade pisatelju in dramatik Zorku Simčiču kljub malenkostni časovni zamudi iskreno čestitamo!

KULTURNI VEČERI SKA V LETU 1992

1. Predstavitve Zbornika prof. Ernesta Tomca
2. Feria del libro - Knjižni sejem.
3. Razstava akvarelov slikarja Ivana Bukovca.
4. Predstavitve zbornika dr. Tineta Debeljaka Domovina in svet.
5. Teden slovenske kulture.
6. Prof. Alojz Rebula: Po izhodu iz Egipta (predstavitve knjig dr. Vinka Brumna: Argentinski spisi, Pastir prihodnosti, Na slovenskem poldnevniku, Pogled Angela).
7. Dr. Drago Jančar: Slovenska literatura in politika (književniki: Drago Jančar, Aleš Debeljak, Jure Potokar)
Prof. Zora Tavčar: Književnost Primorske.
8. Dr. Alojz Kuvovica: Sodobno religiozno gibanje New age-Nova doba.
9. Avgust Horvat: Ob 100 letnici prvega slovenskega katoliškega shoda.
10. Predstavitve Kermaunerjevega Slovenskega čudeža v Argentini.
11. Prof. Boris Pahor: Vprašanje narodnih manjšin v Evropi.
12. Dr. Mirko Gogala: Ideologija, politika in vera.
13. Dr. Katica Cukjati-Debeljakova: Ob 500 letnici stika med Evropo in Ameriko.

Ustvarjalci

K Slovensko ameriški umetnostni seriji pripadala sliki Lilijane Brulc, ki jih objavljamo tukaj. Lilijana Brulc je bila rojena slovenskim emigrantom v Jolietu, Illinois. Dosegla je profesorat iz umetnosti (Master of fine Arts), tako na Umetnostnem Inštitutu v Chicagu kot na čikaški univerzi in je študirala v Evropi z znanim akademskim slikarjem in kiparjem Francetom Goršetom. Poučevala je na Umetnostnem Inštitutu v Chicagu, na Seminarju božje besede v Tehyny v Illinoisu in na čikaški akademiji lepih umetnosti. Kot ilustratorica številnih knjig je ustvarila največ umetnostnih del na območju arhitekture, vključno prekrasne freske in kiparska dela v večih mestih Združenih držav Amerike,

med njimi spomenik slovenskim rudarjem in delavcem v Ironwordu v Minnesoti in spomenik žrtvam holokavsta v Jolietu, Illinoisu. Njena dela so bila razstavljena v Umetnostnem Inštitutu v Chicagu, v Cankarjevem domu v Ljubljani, Sloveniji, v številnih galerijah Chicaga, na vzhodni obali in v Panami.

Prvo sliko je naslovlila Konec dneva, oče in sin, Mehikanca, drugo pa Vojni viharji (Bosna), posvečena pa je fra Angeliku.

Tudi njena sestra Lucila se je posvetila umetnosti: razstavljala je v Jolietu, Chicagu, Ljubljani, kjer je dobila drugo nagrado, lani pa v Coloradu, kjer je razstavljala akvarele.

Obletnice

Ob 300 letnici smrti Janeza Vajkarta Valvasorja

Marsikdo se bo vprašal, zakaj naj bi praznovali obletnico smrti nekoga, ki je bil po rodbinskem izvoru tujec, ki je slovenščino sicer obvladal, ni pa v njej napisal skoraj nič več kot le nekaj besed, čeprav bi lahko več, saj je bila za njegovega življenja že kar upoštevana. Njegovi spisi so večinoma v nemščini, latinščini, poznan je bil vsajen prevod iz francoščine v nemščino, zaradi vojaške službe je moral poznati tudi srbohrvaščino, s hrvaškimi učenjaki je gotovo občeval v hrvaščini, kot stotnik Dolenjske stotnije je gotovo prišel v stik tudi s turščino, angleščino pa je poznal kot član Royal Society of London, poleg vsaj nekaj italijanščine. Seveda se s tem ne konča njegovo znanje: Bil je zgodovinar, kartograf, bakrorezec, kemik, fizik, poznavalec mineralov, zdravnik, imel je v pripravi fizično matematično delo, na Kranjsko je poklical iz Nemčije bakrorezce in je tudi sam delal predvsem ponatise iz heraldike. Tako je na gradu Bogenšperku nastal za tiste čase močan kulturni center, katerega moč je segala na Hrvaško in Avstrijo.

Valvasorjeve zasluge za slovensko kulturo so poznali v Sloveniji že od nekdaj, vendar je bilo mnenje o njih deljeno

že od dvajsetih let tega stoletja: prof. France Kidrič je pisatelj, ki so pisali v drugih jezikih, v svoji zgodovini slovenskega slovstva komaj omenjal, medtem ko je tak način obravnavanja pobijal prof. Anton Slodnjak, ki je menil, da je vse, kar je bilo napisano o Slovencih v kateremkoli jeziku, velikega pomena. Tako se je s Slodnjakom uveljavila teza, da moramo zgodovinska, kulturno zgodovinska in literarno zgodovinska vprašanja obravnavati v sklopu s tujci, ki so pisali o nas v tujih jezikih. S tem pa pomaknemo meje našega kulturnega udejstvovanja za stoletje, dva nazaj, seznam slovenskih kulturnikov pa pomnožimo še s tujimi imeni, ki tudi niso malo prispevali k slovenski kulturi, samo da jim mi v naši nacionalni zagrizenosti ne maramo priznati tega. Tega kriterija sedrži pri uvrstitvi slovenskih tiskov tudi bibliotekar Černetove knjižnice v Trstu, Marjan Pertot, ki je v l. 1987 izdal Bibliografijo slovenskega tiska v Argentini 1945-1987. Pisatelj mora biti Slovenec, izdati pri slovenski založbi, ali pisati o Slovencih, to so bili pogoji, da je nekdo prišel v bibliografijo.

Istih pravil se že drži tudi Narodna in univerzitetna knjižnica, katera je v praksi najlepše uporabil dr. Primož Simoniti v svoji doktorski dizertaciji Humanizem na Slovenskem, kjer dokazuje, da je približno v stoletju 1450-1550 poučevalo kar 42 profesorjev samo na Dunajski univerzi, ki so poleg zaposlitve na univerzi imeli še druge službe. Število slovenskih študentov je šlo v tisoče, poleg drugih, ki so izpričani, da so študirali in poučevali v Italiji in na nemških univerzah. Simoniti računa, da je bilo iz Krajske kar sedemnajst odstotkov študentov, katerih večina je zaradi boljših življenjskih pogojev in pomanjkanja služb na Kranjskem, ostala v tujini. Vsi ti so

pomagali oblikovati slovenski kulturni prostor prav tako tistega v deželi gostiteljici, v kateri so delali. Danes bi jih lahko imenovali kulturne poslane, resda ne slovenske, ampak srednjeevropske kulture, ki so ji - nevedé seveda - iz zakladnice slovenstva prinašali novih vrednot, nam pa so prinašali iz tujine zadostno mero novega, da smo mogli korakati s Srednjo Evropo vstric, če ne celo v prvih vrstah. Beg možganov ni nova stvar, očitek, da smo Slovenci narod učiteljev in zgodovinarjev, pa tudi ne!

Kot človeka in znanstvenika nam je Valvasorja že v njegovi monumentalni Slavi vojvodine Kranjske okarakteriziral njegov sodelavec in sourednik Erazem Francisci, ko pravi, da "se je bolj prizadeval za slavo in čast in glorio svojo preslavne domovine kakor pa za svojo lastno."

Sam Valvasor pa nam je zapustil nauk o domoljubju v predgovoru k Slavi vojvodine Kranjske: "Zakaj prav ista narava, ki nam je vsadila ljubezen do domovine, nam je naklonila tudi najrazličnejše možnosti za pospeševanje njene slave ter nam naložila dolžnosti, da ji z vsemi močmi služimo. Zategadelj moramo domovino ljubiti in spoštovati tako kakor starše..."

Že Erazem Francisci je Valvasorja prišteval h kranjskim pisateljem v dodatku k šesti knjigi, ki obsega učene pisatelje s Kranjskega. Listo je napravil Valvasor sam in je v glavnem pogodil vse, ki so do tedaj kaj napravili ali pomenili, izpustil pa je samega sebe, zato je njegova dela naštel Erazem Francisci: kar dvaindvajset bibliografskih enot in to so velikanska dela (Slava vojvodine Kranjske ima 16 knjig z neštevilnimi bakrorezi!), ki so zahtevala ogromnega znanja in prizadevnosti. Sodba Franciscija je, da je bil Valvasor "najimnitnejši, najmarljivejši, najbolj prizadevni in neugnani kranjski pisatelj." Če si ogledamo njegovo dejavnost za leto 1679, v katero spada Opis moderne vojvodine Kranjske (t. j. podobe vseh mest, trgov, samostanov in gradov) ter opis gradov, trdnjav in gospoštvev rodbine Lambergarjev, nam dasta obe deli okrog petsto bakrorezov, poleg stotin strani teksta, ki je bil sestavljen večinoma iz drobnih zgodovinskih podatkov, datumov, imen, pogodb, kar je stalo Valvasorja neizmernega dela. Res da so nekateri podatki netočni, vendar je s tem bilo opravljeno velikansko delo kompilatorja, iz katerega so potem zajemale naslednje generacije. Že Linhart je v svojem Poskusu zgodovine Kranjske (Versuch einer Geschichte von Krain) uporabil Valvasorja, za njim Trstenjak, poslužil se ga je najmanj štirikrat tudi Prešeren.

Nismo se še dobro zavedli naše samostojnosti in državnosti, ko so se začele težave na naših mejah. Si ne bi bilo dobro ogledati enim in drugim, Hrvatom in Slovencem, kakšne so bile meje v Valvasorjevem času? Valvasor prav začenja Slavo vojvodine Kranjske z njeno omejitvijo: tu bi si lahko ogledali s stališča nepristranskega opazovalca in raziskovalca, do kod so segale naše meje na obali, do kod v Žumberku in Beli Krajini. Uskoke je Valvasor pripisal že v prvi knjigi Kranjski in v drugem poglavju, ki govori o veri, pravi, da so Kranjci katoliki, razen Uskokov ali Vlahov, prebivajočih med Metliko in Novim Mestom, ki so grkokatoliki. Priloženi zemljevid Kranjske, ki ga je izdelal Valvasor, potrjuje naše in hrvaške meje, čeprav se ga ni nikdar uporabljalo kot dokazilni material za določitev mej.

V večini opisov tako dokumentov kot dogodkov in ljudi, je bil Valvasor začetnik, terenski delavec, z razliko od Schönlebnia, ki je bil kabinetni učenjak. Ogledal si je večino mest, gradov, samostanov, pojav ponikujočega Cerkljanskega jezera, Belopeški studenec, ki izvira dvakrat na dan, Postojnsko jamo, prepotoval križem vse slovenske dežele, opazoval nošo, ljudi, poslušal govorico, se zanimal za prehrano, navade, načine dela, orodje, značaje različnih pokrajin in o vsem tem pustil pričevanje, ne samo kakšni so bili Kranjci, Slovenci, če nismo bili ravno taki, nas je pa on videl take.

Prav gotovo pa je, da mu je ustoličenje koroških vojvod na Gosposvetskem polju, ki ga imenuje Valvasor "čuden način prevzema vladarske oblasti" padlo v oči že tedaj, posebno še,

ker je poznal nemški način ustoličenja. Podrobnosti, ki jih pri tem navaja, dokazujejo odličnega opazovalca, razumskega ocenjevalca in skoraj bi rekel nostalgичnega Slovenca, ki se spominja nekdanje slave vojvodine Kranjske.

Slava Vojvodine Kranjske je hvalnica ljudem (včasih tudi graja!), zemlji, gradovom, mestom, Cerkvi, jezerom, rekam, podzemeljskim jamam, podnebnju, pridelkom, navaadam - sploh v vsem je skušal Valvasor dokazati, da je njegova domovina bolj bogata, boljša, znamenitejša od drugih. Pri vsej tej hvali se nam vriva svetovljanska dimenzija regionalizma Kranjske dežele, ki jo skušajo vzpostaviti sedaj kot nekaj novega in še ne izkušenega. Že Valvasor je poznal Evropo narodov in ne držav, Evropo brez potnih listov, brez vseh ovir za tistega, ki dela ali se uči. Takratne države so bile skrčene na najbolj nujno, pri Valvasorju je pa poudarek prav na narodih in jeziki, Zdi se, da se po klavnih poskusih nacionalizmov, narodnih držav in brezrazredne družbe Evropa vrača v čase Valvasorja, ko je bila svoboda za pretok ljudi, blaga, znanosti, informacij, ko se je po tridesetletni vojni začela vključevati v Evropo tudi njena vzhodna polovica Rusija.

Enotnost zahodne polovice Evrope so takrat ogrožali samo Turki, ki pa so po Lepantu in obleganju Dunaja čedalje bolj slabeli. V naših dneh smo priče atomizacije Balkana, ki obenem pomeni tudi uničenje muslimanskega fundamentalizma ter zopetno vzpostavitev pravoslavja: prvo je bilo takrat v napredovanju, medtem ko je drugo slabelo. Dovršitev zgodovinskega cikla?

Če bi imeli kranjski deželni stanovi toliko narodne zavesti kot so jo imeli pred slabimi sto leti, ko je bilo treba založiti slovensko Sveto pismo, pred smrtjo Valvasorja pa mu niso mogli odkupiti njegove knjižnice, ki je tako prešla čez roke Pavla Ritterja Vitezovića, njegovega učenca v bakrorezstvu, danes ne bi bilo treba hoditi v Zagreb proučevati Valvasorjevo zapuščino. Kranjci smo ostali Kranjci, da še dobička nismo zavohali, ki bi ga imeli s prodajo Valvasorjeve knjižnice, medtem ko smo si nakupili Dalmatinovih biblij za stoletja.

Valvasor je moral prodajati svoje knjige Nemčiji v Nürnbergu - če je le katera zašla v slovensko puščavo, so jo preprodali praktični Kranjci drugam za boljše ceno.

Tone Brulc

Knjige

Izšla je in bila predstavljena na knjižnem sejmu v Frankfurtu antologija hrvaških zdomskih pisateljev pod naslovom "45 hrvaških emigrantskih pisacov", ki jo je uredil Šimun Šite Ćorić. Josip Pavičić, ki je napisal recenzijo za Hrvaško revijo pravi, da je bila kultura Hrvatov devet stoletij edina država, kjer so bili res suvereni. Namesto državnega ustroja so imeli izročilo in zavest o svojem državnem pravu, namesto neodvisne oblasti so imeli narodno tradicijo, namesto vojske so imeli govorico. Meje jezika, kulture so bile edine meje, v katere so lahko zaupali.

Sanja o neodvisni hrvaški državi je živelja v kulturi, v njej se je vzdrževala, njen sad je tudi sedanja hrvaška država, ki je bila ustanovljena pred dobrim letom - Republika Hrvatska. Odtod tudi izredna občutljivost Hrvatov in drugih pripadnikov hrvaške kulturne skupnosti za lastno kulturo. Napad na kulturo se je vedno občutil kot napad na hrvaško državo, ki je bila sinonim za hrvaški obstoj.

Posebno nevarno se Pavičiću zdi za hrvaško kulturo ogrožanje njene enotnosti: Hrvaška je bila od nekdaj raznolika in v tej raznolikosti posebna in edinstvena. Zgodovina hrvaške kulture ni nič drugega kot zgodovina neokrnjenosti celote, v kateri se hranijo vrednote vsakega posameznega sestavnega dela.

Ko je po Drugi svetovni vojni bil nasilno razcepljen hrvaški kulturni prostor na domovinski in emigrantski del, je bil to težak udarec hrvaški kulturi. Razklanost je napravila škodo vsem delom kulture, toda najhuje so bili oškodovani tisti, ki so bili izgnani v tujino.

Kultura je trpela, toda je zdržala, ne da bi odstopila od svoje tisočletne naloge, da pomaga ustvarjati in hraniti svobodno hrvaško državo.

Potem ko se je Hrvaška osamosvojila, so se začeli vračati v domovino izgnani hrvaški pisatelji in so začele izhajati prepovedane hrvaške knjige. Vrnili so se Vinko Nikolić, Bogdan Radica, Boris Maruna, Tihomil Radža, Lucijan Kordić, nekateri za vedno, drugi samo začasno. Izšla je Hrvaška književnost v eksilu Vinka Grubišića in od takrat živi v Zagrebu emigrantska kulturna matica, Nikolićev časopis Hrvaška revija.

Da bi se zopet sestavilo, kar je bilo raztrgano, povezalo, kar je bilo prekinjeno, da bi se zopet združilo: Dvoje književnosti-ena domovina! Da bi se zapolnila luknja v hrvaški književnosti, so začela izhajati dela hrvaških emigrantskih pisateljev pod imenom Doprinosi k zgodovini hrvaške književnosti in v prvi knjigi so že izšli Wiesner, Radica, Kadić, Nikolić, Nevistić, Grubišić, Kordić, Nada Kesterčanek-Vujica, Bušić, Maruna, idr. Do konca leta mislijo izdati še Šimuna Šite Čorića. Ostale hrvaške emigrantske pisatelje, Nikole Benčića Gradišćanske hrvaške pisatelje, Ante Sekulića Hrvaški pisatelji v Podonavskih deželah.

Prva knjiga je bila zelo dobro sprejeta, večkrat je bila predstavljena v Hrvaški in zunajnje (Dunaj, Gradec, Železno), veliko je bilo zanjo reklame na radiju, TV in časopisih, Ustanovljena je bila pri Društvu književnikov Hrvaške in Hrvaškega Pen centra tudi posebna sekcija za raziskovanje književnosti v hrvaškem izseljenstvu. Število 45 je naključno, obenem pa lahko pomeni 45 let emigracije, pomnoženo z deset pa nas spomni, da so gradišćanski Hrvati zapustili Hrvaško pred 450. leti.

Stjepan Šešelj nam odkrije tudi razkol med starimi naseljenci in emigracijo po letu 1945. Prvi so sodelovali z Matico iseljenika

Hrvatske, za katero pravi Šešelj, da jo šteje med najbolj črne kroge takratnega hrvaškega pekla. Vstopiti v pregovore z njo je zanj isto kot saditi buče s hudičem.

Ko je Pavičić predstavljal prvo knjigo hrvaške emigracije, je dodal: ni lahko zbirati izpljuvanih src! misleč pri tem na odnose komunistične Hrvaške do svojih sinov v emigraciji.

Nove slovenske knjige z drugih kontinentov

Največ (še zmeraj) prihaja iz Argentine, oglašja se Japonska...

Pravzaprav je nenaravno, da v novih, bolj demokratičnih razmerah, ko so se zrušile številne blokade in tabuji, glas o slovenskih leposlovnih publikacijah, ki še vedno izhajajo v inozemstvu, skorajda ne seže do domovine.

Predvsem slovenski avtorji z drugih kontinentov so še vedno malo znana eksotična bitja. Pa tudi avtorji, ki živijo v zamejstvih ali po Evropi, bi kljub sedanjemu prizadevanju po objektivni razčlenitvi novejših slovenske literarne zgodovine zaslužili več kritičnih odzivov javnosti, ko bi bili njihova beseda in misel res bolj navzoči v dejanskem kulturnem kontekstu Slovenije.

Zorko Simčič, v Argentini živeči slovenski prozaist, dramatik in esejist, ki je leta 1991 obhajal sedemdeseti rojstni dan, je svojo prvič že leta 1967 v knjigo objavljeno dramo **Zgodaj dopolnjena mladost** zdaj združil z manj znanim dramskim tekstom **Tako dolgi mesec avgust** (1977) v 200 strani obsegajoči novi knjigi **Prepad kliče prepad**, ki je konec leta 1992 izšla v Buenos Airesu. Če je v Zgodaj dopolnjeni mladosti segel v čas druge svetovne vojne, je v drami Tako dolgi mesec avgust osvetlil dogajanje na neki argentinski estanciji v letu 1950.

Kazalo zadnjih knjig Slovenske kulturne akcije.

Avtor:	Naslov knjige:	Cena:	Založba:	Zaporedna štev.:
Dr. Ig. Lenček	Rast v resnici in lj.	Razprodano	SKA	118
	Meddobje 1987, 1-2	14	SKA	119
Dr. Marko Kremžar	Obrisi dr. prenove	5	SKA	120
	Meddobje 1987, 3-4	14	SKA	121
France Papež	Dva svetova	Razprodano	SKA	122
	Meddobje 1985, 1-2	14	SKA	123
	Meddobje 1985, 3-4	14	SKA	124
Tine Debeljak	Prsti časa	8	SKA	125
	Meddobje 1986, 1-2	14	SKA	126
	Meddobje 1986, 3-4	14	SKA	127
Vinko Rode	Nekje je stvarnost prozorna	8	SKA	128
Franc Sodja	Pisma mrtvemu bratu	Razprodano	SKA	129
Vojko Arko	Cerro Shaihueque	5	SKA	130
Karel Rakovec	Posneti soneti	10	SKA	131
Lev Detela	Časomer življenja	15	SKA	132
Zupan Alojz	Zgodovina Ajdovca	12	SKA	133
M. Bajuk	Še homo peli...	8	SKA	134
	Meddobje 1989, 1-2	14	SKA	135
	Meddobje 1989, 3-4	14	SKA	136
France Pernišek	Zgodovina slov. Orla	Razprodano 15	SKA	137
Dolores Terseglav	Ladijski dnevnik	8	SKA	138
	Meddobje 1990, 1-2	14	SKA	139
France Dolinar	Slov. katoliška obzorja	25	SKA	140
	Meddobje 1990, 3-4	14	SKA	141
Vladimir Kos	Tisoč in dva verza	8	SKA	142
Tone Rode	Zenice	12	SKA	143
	Domovina in svet (Zbornik TD)	10	SKA Karant. Kat. sred.	146
	Zbornik Ernesta Tomca	20	SKA Ljubljana	147
Dr. Taras Kermauner	Slovenski čudež v Argentini	40	SKA	148-149-150

Uspešno, psihološko utemeljeno, stilistično učinkovito napisano dramo etičnega spraševanja in očiščevanja Zgodaj dopolnjena mladost, ki jo je napisal na podlagi dogodkov druge svetovne vojne in revolucije na Slovenskem, je Simčič za novo izdajo ponekod popravil.

Med tem ko je ta drama, ki se dogaja na slovenskem podežlju med vojno, po vojni pa najde nadaljevanje v Severni in Južni Ameriki ter (kot alegorija) pred nebesi, utemeljena v tragičnosti slovenske polpreteklosti, je z igro Tako dolgi mesec avgust, drugače.

Avtor je ta tekst najprej napisal v španščini, zdaj pa ga je preoblikoval v slovenščino. Dogajanje ni slovensko, temveč "univerzalno", preneseno na gosposko estancijo posestnika in lastnika klavnice Petra Williamsona ob močvirnatih ravlinah na severu Argentine. Kljub južnoamerikanskemu prizorišču so poglavitni nosilci dogajanja priseljenci iz Evrope in njihovi potomci, zdravnik dr. Erik Berg in njegova žena Justa, duhovnik Antek Kasprovicz in seveda "don Pedro" Williamson in njegova družina.

Najbolj zanimiv je erotični naboj s številnimi zapleti, ki pogojujejo bližajočo se katastrofo, pa tudi (v krščanskem smislu) možno etično ozaveščanje in očiščevanje. Pri današnjem razvoju gledališke umetnosti manj zadovolji ibsenko psihologiziranje, povezano s sicer minuciozno zarisano atmosfero usodnosti. Da je med obema sicer v marsičem heterogenima tekstoma tudi neki tragični povezovalni most, kaže že nadnaslov knjige z obema tekstoma: **Prepad kliče prepad**. Motiv Revolucije s krvavimi obračunavanji, z maščevalnostjo, ubijanjem, najde v drami (v dveh dejanjih) Tako dolgi mesec avgust v osebi uporniškega maščevalca Kalija spet eno od značilnih simčičevskih osvetlitev.

Novo knjigo Zorka Simčiča je mogoče naročiti pri Slovenskem gledališču, Slovenska hiša, Ramón Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina, za ceno 15.- ameriških dolarjev.

Tudi **Stanko Kociper**, ki je aprila 1992 obhajal 75-letnico svojega življenja, je pri založbi Tabor v Buenos Airesu nedavno izdal 46 strani obsegajočo knjižico, v kateri je objavljena lepa pisateljeva novela **Tjašek Gomez počiva v pampi**, o preprostem Slovincu, ki je svoj grob našel v brezbriznosti tujega sveta.

Tekst je v nekoliko skrčeni obliki izšel že v mariborski literarni reviji Dialogi (letnik 1991, št. 7; v navedeni antologiji zdomske književnosti v Dialogih je objavljen tudi peti prizor iz Simčičeve drame Zgodaj dopolnjena mladost). Kociprovo pisanje, ki je v pričujočem tekstu v pretežni meri zasidrano v argentinski povojni resničnosti, se seveda bistveno loči od Simčičevega intelektualnega literarnega načina. Kociprova zgodba je preprosta, napisana v načinu ljudske povesti in pretkana s številnimi folklorističnimi obeležji. Toda prav ta pisateljev pristop, skaterim osvetli usode preprostih slovenskih ljudi iz Prekije, ki so jih natrla grozna kolesa druge svetovne vojne, ima izrazit čar. Kociper, ki je med vojno zaslovel kot idilik Slovenski goric, je zdaj slovenski predvojni in medvojni kolorit uspešno povezal s povojnim življenjem Slovencev v argentinski pampi na estanciji dona Rudolfa, to za Slovence zelo eksotično okolje pa je prepoil s stalnimi Tjaškovimi sanjarijami o izgubljeni Sloveniji, tako značilnimi za mehki lirizem Kociprovega pripovednega načina. Manj utemeljena je Tjaškova preteklost v drugi svetovni vojni od nemškega vojaka do partizana in zatem domobranca. Tu - v prvem delu - je v primerjavi z objavo v Dialogih Kociper tekst razširil, vendar s črno-belimi zarisom (ki se bistveno loči od psihološko mnogo bolj utemeljenega medvojnega dogajanja pri Simčiču) Tjaškovega življenja pri "razbojniških" partizanih in idealiziranih domobrancih tekst ni pridobil na umetniški učinkovitosti, ker gre v glavnem le za plakativno propagando (ki nam je lahko blizu ali pa tudi ne) - in ne za zrelo osvetlitev dogajanja. Zanimivi pa so nekateri detajli, ki jih je Kociper spretno vgradil v pripoved. Predvsem gre za drugačno osvetlitev delovanja generala **Rupnika**, med vojno prezidenta Ljubljanske pokrajine in vodje slovenskega domobranstva.

Te stvari pozna Kociper iz svoje osebne iskušnje in jih še enkrat omenja v noveli. Tragično podoba za mnoge izdajalskega kolaboracionista Rupnika bi rad osvetlil z druge strani. Predstavlja ga kot patriota, ki je dosegel, da so v Ljubljani izdajali slovenske poštne znamke in italijanske lire preoblikovali v slovenske. Akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani je preimenoval v Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Kociper piše, da je "...iz podzemlja izkopal slovensko himno (nekdanjo **Jenkovo**, op. pisca), da so jo poslej Nemcem v brk javno pele narodne noše in ljudstvo na množičnih taborih, kjer je narod plebiscitarno in svobodno izpričal svojo pristno, resnično slovenstvo..." (Tjašek Gomez počiva v pampi, str. 12). Seveda je v noveli še veliko drugih zanimivosti in posebnosti in bo zaradi svoje "eksotične" učinkovitosti - nabite z drugo platjo resnice o slovenstvu, gotovo zanimiva za številne bralce.

Tisoč in dva verza z japonskih otokov (zaobsežena v uvodni pesmi in štirih kantilenah) je nova pesniška zbirka na Japonskem živečega duhovnika **Vladimirja Kosa**, ki je z ilustracijami pokojne **Bare Remec** izšla leta 1991 kot 144. publikacija Slovenske kulturne akcije. Pričujoča zbirka v načinu po anglosaških dolgih pesmih (long poems) skomponirane lirike sodi med najkvalitetnejša dela v Sloveniji malo znanega pesnika, prozaista in esejista. Preseneča Kosova oblikovalna veščina, povezana z religiozno ozaveščenostjo, ljubeznijo do bližnjika (narava, japonska pokrajina, živalstvo, rastlinstvo, morje, nebo, oblaki, gore, s posebno zgodovino za Slovence "eksotično" prepojena japonska kultura z njenimi ljudmi, mesti in navadami). V ta kontekst, v katerega so ujeti pevni, melodični svobodni verzi, je vtakano tudi Kosovo pričevanje Slovencev sredi kakofonij in disonančnosti velikega "tujega" sveta. Podoba je, da sodi Vladimir Kos med najpomembnejše sodobne slovenske religiozne pesnike.

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu (njen sedež je v Slovenski hiši v Buenos Airesu, Ramón Falcón 4158) je še vedno izdajateljsko aktivna. Poleg kulturne revije **Meddobje** in informativnega glasila **Glas SKA** so v zadnjem času izšle kulturno zgodovinsko pomembne publikacije: **Zgodovina slovenskega Orla (France Pernišek)**, zgodovinske razprave **Slovenska katoliška obzorja Franceta Dolinarja**, študija o življenju in delovanju slovenskega organizatorja **prof. Ernesta Tomca** ter pesniški zbirki na hrvaški Reki živeče **Dolores M. Terseglav Ladijski dnevnik** in mlajšega "slovenskega Argentina" **Toneta Rodeta Zenice**.

LEV DETELA
(Delo, 28. I. 93.)

Novo pri Mohorjevi založbi v Celovcu

V teh dneh je izšla v Mohorjevi založbi - še pred počitnicami - knjiga, ki izpolnjuje na svoj novi način znastveno vrzel, na katero so marsikdaj opozarjali, in sicer delo "Der Flügelschlag meiner Gedanken" izdajatelj Janka Ferka in Ludwiga Leggeja.

Knjiga vsebuje v prvem delu obsežne materialije o slovstvu koroških Slovencev in v drugem dvojezično literarno antologijo, v kateri so objavljeni eksemplarični pisatelji s svojo liriko in prozo.

Avtorji knjige so poleg izdajatelj Lev Detela, Maja Haderlap, Fabjan Hafner, Peter Handke, Gustav Januš, Peter Kersche, Andrej Kokot, Florjan Lipuš, Karel Smolle, Johann Strutz in Reginald Vospersnik.

Izid knjige so podprli: Urad zveznega kanclerja, Ministrstvo za pouk in umetnost, Koroška deželna vlada in mesto Celovec.

Nekaj primerjav med dvema izseljenskima maticama

Hrvaška revija je z marčno številko leta 1992 začela izhajati v Zagrebu, potem ko je praznovala štiridesetletnico izhajanja zunajosvobojene Hrvaške. Prav isti mesec je praznoval svojo 80 letnico tudi njen urednik prof. Vinko Nikolić in mu je za to prilikom čestital predsednik države dr. Franjo Tuđman ter minister za prosveto in kulturo Pavletić. Hrvaška revija je dosegla 160 števil v emigraciji, vendar izdaje njenih knjig niso dosti presegle šestdesetih izdanj. Pri nas je bilo ravno obratno - dosegli smo stopetdeset izdanj knjig Slovenske kulturne akcije, medtem ko smo z revijo Meddobje prišli komaj do osemindvajsete številke. res je, da je k temu prišteti še izdanja Glasov SKA, ki pa so se menjavala po številu, le do šestih obljubljenih števil niso prišla nikoli.

Tako Slovenci kot Hrvati smo poznali Slovensko matico in Matico Hrvatsko, pri nas bi ji morali dodati še Rafaelovo družbo za izseljence, medtem ko je pri Hrvatih isto delo opravljala Matica Hrvatska. Matica Hrvatska je bila od vseh začetkov mišljena kot založba in po društvenih pravilih iz l. 1842. naj bi izdajala in se posvečala založniški dejavnosti.

Dobrih trideset let nazaj so Hrvati dobili Hrvatsko matico iseljenika, Slovenska izseljenska matica je pa obstojala že prej, vendar obema je bilo skupno, da je denar za njuno vzdrževanje šel iz žepov davkoplačevalcev. Tako ena kot druga sta postali režimski organizaciji, katerih vodstvo je v veliki večini določal CK kompartije, tudi fondi so bili odvisni od njega - in to ne ravno majhni! tako da je SIM postala varna sinekura režimskih funkcionarjev, povezana pa je bila tudi z UNZ-om. Tako niso bili redki primeri vmešavanja v zadeve držav gostiteljic, kjer so prebivali slovenski izseljenci. Hrvati priznajo, da je bila Hrvatska matica iseljenika od svoje ustanovitve režimska organizacija, da je bil njen namen razbiti emigracijo ali pa jo vpreči v propagandni voz režima, prav isto je delala Slovenska izseljenska matica. Hrvati so se reševali z naslonitvijo na Matico Hrvatsko, ki je tako prišla do funkcij, ki jih prej ni imela. Pri Slovenski matici tega ni bilo; njena prvenstvena naloga je bila izdajati slovenske klasike, v življenje emigracije se ni vmešavala, čeprav ni bila tako brezmadežno čista, kakor bi hoteli dokazati nekateri.

Ko se je hrvaška emigracija vrnila v domovino, je Vinko Nikolić zatrdil: Mi smo Matica Hrvatska, skušajmo se pogovoriti in dogovoriti o naših dolžnostih! Bilo je na dvodnevem srečanju hrvaških delegatov izseljenstva v Zagrebu marca meseca letos. Na splošno so bili vsi delegati mnenja, da se naj Matica Hrvatska vrne k svoji prvenstveni nalogi, ki je bila od l. 1842. izdajanje knjig, vse drugo naj bi opustila, ker zavira njeno dejavnost. Matica mora ostati izven vpliva vseh političnih strank, kar je bilo predvideno že v njenih pravilih. Če je podprla HDZ prej kot najmočnejšo politično formacijo, to sedaj ni več potrebno. Za nas mora biti Hrvaška na prvem mestu, ne pa interes HDZ ali kakšne druge politične stranke, do tega zaključka so prišli.

Obstoj Slovenske izseljenske matice in Hrvatske matice iseljenika omogoča denar davkoplačevalcev. To so matice, slovenska še bolj kot hrvaška, organizacije matice za izseljenstvo, nikjer pa ni rečeno, da morajo imeti mesto v njih tudi izseljenci, čeprav bi bile čudne organizacije, ki ne bi vprašale ali upoštevale mnenja izseljencev. V spremenjenih razmerah se bo nujno spremenil tudi sestav organizacij.

Da je zadeva še bolj zamešana, tako v primeru Hrvaške kot Slovenije, so se organizacije v skrbi za izseljence čudovito "nagrmadile". Rabim ta izraz, ker imamo Slovenci Zunanje

ministrstvo, Ministrstvo za izseljence, Ministrstvo za kulturo, Slovensko izseljensko matico, Svetovni slovenski kongres, Katoliško središče za Slovence po svetu, Raziskovalne institute pri SIM-u in SAZU, fonde za različne dejavnosti izseljenstva, nujno bo pa tudi, da bodo na prihodnjih poslaništvi obstojali atašeji za kulturno, trgovsko, športno, versko, vojaško in kaj vem še kakšno dejavnost.

Ker so tako Slovenija kot Hrvaška poznali pred komunističnim režimom izseljenske organizacije, ki niso bile odvisne od režimske pomoči, ki so imele plačano kvečjemu mesto tajnika, ali ne bi bilo bolje za žep davkoplačevalcev, da se vrnemo k prejšnjemu skrbstvu izseljencev. Gotovo je, da je prej denar prihajal iz žepov izseljencev, odhajal pa je za storjeno delo, ki so ga ti lahko ocenjevali, medtem ko so prej in sedaj Slovenska izseljenska matica in Hrvatska matica iseljenika dobivale za naše razmere in pojme bajne vsote, ki pa niso prišle do organizacijskih izseljenskih potreb, ampak so ostajale v žepih matičnih funkcionarjev, ki so bili redno iz režimskih vrst. Da je temu tako, dokazuje borba za mesta v izseljenskih organizacijah in množica teh, ki nimajo ne pravilnika, ne pravil ne programa ne točno določenega delokroga, vse pa dobivajo fonde iz žepov davkoplačevalcev, vzdržujejo in plačujejo kup osebja, nikdar se pa ne ve, koliko dobi za kakšno dejavnost ena ali druga organizacija v izseljenstvu in za kakšne namene in če res obstojajo resnične potrebe. Pri tem mi je prišel na misel slovenski rek: Kjer je zima, tam je led! Kjer so čebele, tam je med! Kjer so dekleta, tam so fantje! naprej pa ga ne bom citiral, da me ne obdolžijo krivoverstva!

Vse te organizacije brez prave koordinacije, brez pravil, izvoljene Bog ve od koga, ki same dostikrat ne vedo, koliki so viri in dohodki, kakšne so izgube, če se podajajo bilance in pred kom se to dela. Namesto da bi se sedaj depolitizirale, se samo še bolj politizirajo.

Lani so glasovnice za decembrske volitve prispele tako kasno, da nihče ni vedel, če bodo dospele še o pravem času v Slovenijo, če ne bi se že zdaj širokoustili: Po naši zaslugi ste dobili, kar imate! Če bi pa eden iz emigracije dobil podporo, bi se pa ne mogli rešiti očitkov: Zakaj ta, zakaj ne mi!

Vsak najbrž pozna žabja jajca; sluzasta gmota, ki se vleče in se ne da zgrabiti, nekaj podobnega kot je privatizacija-vleče se, ogabna je, ne moreš jo zgrabiti, pred ljudmi te je sram, da bi jo prijemal, skratka: Fej! Ta fej pa ima samo nekaj dobrega, en sam dober pomen, poleg nešteto slabšalnih: privatizirati pomeni racionalizirati! Po tolikih obljubah privatizacije gospodarstva in sledeče ji privatizacije, zakaj ni še nikomur padlo v glavo, da je treba racionalizirati najprej tiste velike sisteme, ki se ponašajo z dobrodelnostjo, istočasno pa pomenijo golo izgubo narodu, ki je pripravljen pomagati izseljenstvu in ne ve kako, prav tako je pa tudi izseljenstvo pokazalo ob vsaki važnejši priliki svojo solidarnost z matico, obojima pa stojijo na poti in to preprečujejo politiki, ki so našli zatočišče v organizacijah za izseljence.

Ne samo racionalizirati, tudi demokratizirati bi bilo treba organizacije za izseljenstvo. Da se politična oblast ne bo vmešavala v naše organizacije, da se spremembe oblasti ne bodo čutile. To pa je mogoče samo, če bodo tisti, ki jih bodo vodili, demokratično izvoljeni in potem neodvisni od politikov. Politična oblast je spremenljiva, medtem ko so interesi in potrebe izseljenstva z majhnimi razlikami skoraj vedno konstantni.

T.B.

*Slovenska kulturna akcija
iskreno čestita reviji Duhovno življenje ob 60
letnici prav tako slovenskemu dušnemu pastirstvu
ob štirideseti obletnici dušne paše Slovencev v
Argentini ter jima želi še veliko uspeha pri delu za
vero in slovenstvo.*

Iz novih knjig!

Založba Wieser, Celovec-Salzburg, je lani izdala zbirko pesmi lani umrlega pesnika Jureta Detele. Zbirka nosi naslov *Pesmi in obsega vse pesniške oblike*, ki jih je Detela izdal pred smrtjo (Zemljevidi, Mah in srebro), poleg še neobjavljenih iz zbirke Tisoč krotkih oči. Gre za opus 150 pesmi, izmed katerih so po mnenju izvedencev najboljše zadnje iz Tisoč krotkih oči. Ocenjevalec Drago Bajt se sprašuje, zakaj je Detela šele po štirinajstih letih po objavi prve izbirke in devet mesecev po smrti dobil priznanje kot pesnik.

Slovar tišine (Slovník ciszy) Aleša Debeljaka je izšel na Poljskem. Do sedaj je bil Debeljak na Poljskem neznan pesnik, čeprav ga v Evropi in ZDA dobro poznajo. Njegove pesmi je v poljščino prevedla Katarina Šalamun Biedrzycka, leta nazaj pa je bil preveden v angleščino in hrvaščino.

Poetry International je največji pesniški festival v Angliji, ki se ga udeležujejo od šestdesetih let pesniki vsega sveta. Lani so Slovenijo zastopali Veno Taufer, Ifigenija Zagoričnik-Simonovič, Boris A. Novak in Aleš Debeljak.

Zadnja knjiga Borisa Pahorja *Napoved nove plovbe* je izšla pri založbi Obzorje. Gre za dnevniške zapiske iz let 1986-1989 pravi v podnaslovu, vendar poseže dostikrat tudi nazaj do ustanovitve revije Sidro in Zaliv (l. 1966). Skoraj bi lahko rekli, da je dobršen del zgodovine zamejstva obsežen v njih. Čudno, kje stoji ta tržaski samorastnik; domovina mu je očitala desničarstvo, zdomstvo levičarstvo, medtem ko v obeh revijah že v tistih letih dobimo vztrajno, kljubovalno, zagrizeno prizadevanje za slovensko suverenost, kulturno samozavest, intelektualni ponos, ljubezen do slovenskega jezika, ko se domovini ne zdomstvu še ni sanjalo o možnostih razvoja v tej smeri.

Za Pahorja lahko rečemo, da gre za izredno osebnost samorastnika, ki se ni hotel nagniti ne na eno ne na drugo stran, ki pa je kot podpredsednik Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur dosti prispeval k spoznanju slovenstva izven meja domovine, saj je istočasno poznal in imel stike z vodilnimi kulturnimi poslanci slovenstva.

Napoved nove plovbe bi bil završetek stare, že vstop v vse tisto, kar je Pahor opisoval dolga desetletja: slovensko neodvisnost, demokracijo in lepšo bodočnost za Slovence v domovini, zamejstvu in zdomstvu, ko se bomo otresli vseh tujih ideologij in se zavzeli res za slovenstvo.

Čolnarja daljav dr. Tineta Debeljaka je izdala založba Obzorje v Mariboru lani. Meditativnost, religiozna ekstaza pesniške zbirke Marije (l. 1954) se prepleta s simboliko Poljuba (l. 1951), kjer opeva žensko, čeprav je Debeljak poznal v začetkih tudi dekadentno erotiko. Debeljak je bil duhovni ekspresionist, religiozen in metafizičen pesnik. Gotovo bo ostal najbolj poznan zaradi Velike črne maše za pobite Slovence, ki zaobsega glasbeno zborovske liturgične prvine z mašo, kantatami in oratorijem.

Slovenski tisk v Argentini po drugi svetovni vojni je naslov razpravi prof. Andreja Rota, ki jo je objavil zbornik Dve

domovini - Two homelands. Rot začne svojo razpravo z deklaracijo o samostojnosti Slovenije, ki je zaključila zadnje zgodovinsko obdobje za Slovence v Argentini. Dosežene so bile samostojnost, demokracija, le vprašanje sprave je obviselo v zraku: če je ena stran gotova, da je prišlo do sprave, druga z nič manjšo gotovostjo trdi, da do nje še ni prišlo, ker niso bili izpolnjeni pogoji za spravo, ali še bolje, da je ena stran igrala umazano, čeprav je za njo stala slovenska Cerkev.

Rot je razdelil vse tiske po založbah oziroma po ustanovah, ki so stale za založbami: Društvo Slovencev ali civilna ustanova, Slovenska kulturna akcija, slovenski pastoralni tisk, razne ustanove, samozaložbe, tisk predvojne emigracije, borčevski glasili itd.

Zaradi političnega enoumja, slavljenja partijskih veličin in NOB, pomankanja etične vsebine, politične propagande in enostranskega gledanja na življenje, je Društvo Slovencev za svojo skupnost bilo prisiljeno izdati lastna učila za svoje sobotne šole in srednješolski tečaj. Če upoštevamo, da je slovenska skupnost v Argentini bila številčno šibka, nas presenetijo visoke naklade (1000 izv.), posebno še prva desetletja, ko je bila gospodarsko še šibka. Knjige Zedinjene Slovenije so šle tudi v druge dežele, kjer je bila SPE (slovenska politična emigracija), prav tako so se nekatere šolske knjige rabile tudi iz zamejstva pri srednješolskem tečaju. Imena prof. Alojzija Geržiniča, Zorka Simčiča, Romana Pavlovčiča, Alojzija Kukovice in Antona Oreharja so bila poročila za kvaliteto izdanih učil pri ZS za Srednješolske tečaje in nekatera so celo presegala sočasne domovinske knjige.

Založba Svobodna Slovenija je izdajala tednik Svobodna Slovenija in zbornike SS ter koledarje, poleg zbirke Svobodni pogledi, izdala pa je tudi učbenik kastiljskega jezika in slovensko-kastiljski slovar ter kastiljsko-slovenski slovar ter več brošur.

Delovanje Slovenske kulturne akcije vključuje revijo Meddobje, Glas SKA, knjižne izdaje, v prvih letih pa je izdajala tudi znanstveni zbornik Vrednote, ki ga je podedovala od DOSKI-ja (Delovno občestvo za Slovenski katoliški inštitut). Sodbe, ki jih navaja Rot, so od Alojza Rebule, Mirka Javornika, Jožeta Pogačnika, danes ne bi najbrž veljale več, vendar resnica je, da Slovenija v prvem desetletju ni imela ničesar podobnega SKA in tega se je zavedal tudi režim.

Pastoralni tisk: Dušnopastirsko središče v Slovenski hiši, slovenski lazaristi v Slovenski vasi, Bogoslovna visoka šola najprej v San Luisu nato v Adroguetu ter založba dr. Filipa Žaklja bi spadale pod to zaglavje, dodali bi mu pa še razmnoženino Našo pot, glasilo Katoliške akcije, ki ga je izdajal prelat Alojzij Odar.

Lazaristi v Slovenski vasi so izdajali Katoliške misijone do l. 1987., Misijonske zbornike, prevode in knjige z misijonsko in versko vsebino, od te dejavnosti bi bilo pa treba izvesti Rude Jurčeca Skozi luči in sence in filozofsko Srce v sredini dr. Vinka Brumna. Od prihoda lazaristov v Slovensko vas pa do danes pa izdaja vaško glasilo Slovenska vas.

Dosti naslovov je izšlo v založbi dr. Filipa Žaklja, ki je izdajal Baragov vestnik, izdal pa je tudi največ dokumentarnega gradiva iz časov revolucije, pri urejanju katerega mu je pomagal dr. Franc Gnidovec, prav tako pri izdaji knjig verskega značaja.

Med razne ustanove in posameznike moremo šteti Družabno pravdo z isto imensko revijo, protikomunistični glasili Vestnik in Tabor, Slovensko gledališče, Slovensko državno gibanje, ki je izdajalo Slovensko pot, nato pa Smer v slovensko državo, druga samoslovenska publikacija je bila Sij slovenske svobode, pri kateri je izšla tudi zbirka Zrenja in uvidi.

Mladina je izdajala Mladinsko vez, del akademikov pa Drugo vrsto, ko so se ločili od ortodoksne SKAD-a.

Nemalo strokovne literature je izšlo tudi v španščini, saj je veliko izseljenskih potomcev izbralo profesorski poklic, medtem ko je izšlo zelo malo prevodov iz španščine v

slovenščino in obratno. Eden od teh je prevod argentinskega narodnega epa Hernándezza Martín Fierro, ki ga je prevedel dr. Tine Debeljak.

Predvojna emigracija je bila revnejša na intelektualnih poklicih in organizacijskih zmožnostih, vendar je imela močno dejavnost, le tiskov je imela malo in še ti so ji zahajali v levo, tako da jih je vlada gledala postrani: Ljudski oder na Paternalu je izdajal Delavski list, nato Delavski glas, Naš dom pa istoimensko glasilo, nato Mali glas. Po drugi svetovni vojni je izhajala Ljudska pravica, nato Naprej, vmes pa Lipa. Vendar to je izhajalo z režimsko pomočjo, ki pa ni imela dosti smisla za predvojno izseljensko šolstvo, več ji je bilo za jugoslovansko idejo, za katero pa ne Slovenci ne Hrvati niso imeli posluha.

Slovenski tiski v Argentini imajo obširno bibliografijo in številne pripombe, dodan jim je povzetek v španščini. Resen raziskovatelj se ne bo mogel izogniti izčrpnemu razpravi, kateri morda manjka samo eno ali dve deli (Odarjevo Večnost in Čas, Njiva in še katero).

JUBILEJ AMERIKE

Ignacio Idygoras Tellechea je izdal pisma francoskega Baska Francisca Grandmontagne, ki jih je pisal španskemu Basku Miguel de Unamunu 1.1890. Grandmontagne je nekaj časa živel v Buenos Airesu, nato pa ga je dnevnik La Prensa poslal kot dopisnika na Iberski polotok. Dopisoval si je tudi z Unamunom, ki je pisal za Prenso in je o življenju Argentinec menil takole: "Amerika, odkar je Amerika, ni imela enega samega misleca in mislim da ga tudi ne bo imela nikdar..."

Trde so te besede, vendar niso tako krute kot tiste, ki jih je namenil svoji rodni zemlji, ko je bil še dopisnik Prese in je pisal Unamunu: "Moji vtisi o Španiji? Ne morejo biti slabši. Obiskal sem vse, kar je napredno in se mi zdi vse tako zaostalo..."

Vsi so morali čutiti njegove puščice: Katalanci, Kasteljanci in celo Baski, tako da se ga je prijelo ime "veliki sovražitelj..."

Med pismi je tudi eno, ki ga Tellechea imenuje naravnost pismo o tem duha in življenju v temi: "Čutim izkoreninjenost, sem Semit, ki pa že ni od nikoder več. Niti Semit, Jud brez juderije. Čez vse to pa čutim nagnjenje k otožnosti, da se sam sebe bojim. Da bi se zatekel v samega sebe? Sam sem tako malo za samega sebe!"

Učil je tudi Unamuna, da najspremeni par izrazov v prispevkih za Prenso: "Tam vam bodo hvaležni, če spremenite par vrstic, ker sami nimajo stvariteljske sile, najbrž pa imajo bolj razvit opazovateljski čut kot v Španiji."

S praga domovine

Draga '92

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu prireja že sedemindvajseti študijske dneve, ki so se vršili 4.5.6. septembra 1992 na Opčinah v parku Finžgarjevega doma.

Nastopili so naslednji predavatelji:

- prof. Gorazd Kocijančič: Apofatizem in politika,
- prof. Lojze Peterle: Kristjanovo politično tveganje,
- dr. Jože Pučnik: Od narodne identitete do državne osveščenosti,
- dr. Edvard Kovač: Slovensko krščanstvo med tradicijo in prihodnostjo,
- dr. Franc Rode: Da bi nam srca vnel za čast dežele.

Drago smo jemali najprej kot okno v svet, odkoder se je slovensko razumništvo zaradi pomanjkanja svobode doma,

soočalo s svobodo v zamejstvu, zdomstvu in svetu, potem so tam nastajala izmenjavanja pogledov in kovanj načrtov med zamejsko, domovinsko in zdomsko Slovenijo, nato so podajali svoje poglede in mnenja Slovincem sosedni misleci, tematika letošnje Drage pa je bila posvečena izključno matičnim problemom. Poslanstvo Drage še ni zaključeno, vse dokler bodo obstojala pereča vprašanja in resnično za slovenstvo zavzeti razumniki, bo Draga še vedno ohranjala ne samo usmerjevalno, ampak tudi povezovalno in središčno vlogo za Slovence

O nas pišejo

Iberoameriški inštitut v Berlinu.

Direktor Iberoameriškega inštituta prof. Biesemeister se je prve dni tega leta mudil v Buenos Airesu in argentinskih pokrajinah, kjer so mu podelili naslov akademika. Ker je inštitut že lani zaprosil za informacije o Slovenski kulturni akciji in se je istočasno tudi naročil na njene publikacije, ne bo odveč, če si ogledamo njegovo dejavnost.

Komu se bo zdelo smešno, vendar je res: največ dokumentacije o "boju za puščavo" (Campaña al Desierto) je David Viñas dobil prav v tem inštitutu za svojo disertacijo, ki hrani še velikanske količine podatkov iz Južne Amerike. V Iberoameriškem inštitutu vidimo nemški smisel za podrobnosti in navidezne nepomembnosti: inštitut ima 680 tisoč knjig, 42 tisoč revij, 55 tisoč zemljevidov, fotografski arhiv, arhiv za časopisne informacije in fonoteko z 18 tisoč ploščami. Dandanes ima največjo zbirko bibliografskih enot v Evropi o španski, portugalski in sploh južnoameriški tematiki, vse služnosti nudi popolnoma zastoj, za interese izdaja tri znanstvene revije poleg številnih monografij.

Inštitut je bil ustanovljen že l. 1930, začetna zbirka pa je pripadala argentinski družini Quesada, ki je bila v diplomatski službi v Berlinu. K ustanovitvi je pripomogla mehiška in pruska vlada, ki je odkupila zbirko družine Quesada. Knjižnica raziskovalnega inštituta univerze v Bonnu h kateri moramo dodati še literarno zapuščino Lehman-Nitzsche-ja, ki je bil profesor na univerzi v La Plati, izdal pa je knjigo Argentinska folklor. V tej najdemo narodne pesmi, noše, plese, slike, znanstvene knjige, vse vrste argentinske poezije in glasbe, do pornografskih napisov iz stranišč. Nitzsche je bil strokovnjak filologije romanskih jezikov latinščine in srednjeveške filozofije in je začel študirati španščino na očetov nasvet na ta način, da je eno uro študiral v španščini, drugo v nemščini.

Izseljenska Slovenija

Kako je nastalo društvo SVS - Slovenija v svetu

V stari Ljubljani smo se novembra 1991 srečali argentinski Slovenci na povabilo duhovnika Jožeta Guština iz Argentine; prišel je tudi dr. Janez Arnez iz ZDA. Decembra smo se sešli z župnikom Janezom Riharjem v Novih Fužinah. Na tem družabnem srečanju so dekleta podala nekatera najnujnejša vprašanja, na katere naletiš ob prihodu v Slovenijo. Vsak začetek je težak, posebno kadar se odločiš, da se boš za vedno preselil v neznani svet. V začetku je vse tuje, posebno ker

domači ljudje ne dojamejo, zakaj naša odločitev za Slovenijo. Težko je zagotoviti osnovne pogoje za bivanje. Po nekaj mesecih smo ugotovili da bi bilo primerno ustanoviti neko civilno-pravno ustanovo, ki bi skrbela za vračajoče se izseljence in obenem skrbela za najnujnejša vprašanja Slovencev po svetu.

Januarja 1992 smo se sestali v Novih Fužinah predstavniki iz Slovenije in izseljenstva. Za Slovenijo so prišli: dr. Tine Velikonja, dr. Stane Štrbenk, dr. Andrej Vovko in župnik Janez Rihar, za Nemčijo: Janez Zdešar in dr. Janez Pucelj, za ZDA: dr. Jože in Marija Bernik, za Avstralijo: pater Bazilij (urednik Misli) in za Argentino: prof. Tomaž Debevec in lic. Boštjan Kocmur. Dogovorili smo se da ustanovimo neko društvo za Slovence po svetu, ki bi urejalo najnujnejše potrebe izseljencev. Sledilo je več družabnih srečanj v Novih Fužinah.

Ob odprtju pisarne katoliškega šredišča Slovencev po svetu smo se preselili na Poljansko cesto 2 v Ljubljani. Srečanja so bila še vedno družabna, a tudi delovna.

Februarja sem na pobudo dr. Jožeta Bernika napravil osnutek statuta bodočega društva Slovenija v svetu. Dr. Jože Bernik nam je daroval 6000 avstrijskih šilingov za zagonne stroške društva. S tem smo v roku leta 1992 financirali vse registracijske stroške in komuniciranje s Slovenici po svetu.

Osmega aprila smo imeli naš prvi občni zbor. Za predsednika je bil izvoljen Boštjan Kocmur, za podpredsednika Marko Jerman, za tajnika Marko Japelj, za blagajnika Pavle Novak, za odbornike Lučka Poznič, Danica Malovrh, Katica in Zalka Arnšek, za častno razsodišče dr. Tine Velikonja, Stane Štrbenk, dr. Andrej Vovko, za nadzorni odbor Tomaž Debevec, Andrej Poznič in Franci Cukjati. Isti mesec smo pričeli z registracijskimi postopki na ministrstvu za notranje zadeve. Vložili smo statut, program in zapisnik prvega občnega zbora. Do meseca avgusta je bila snov naših idej v glavnem prilaganje našega statuta zahtevnim spremembam ministrstva za notranje zadeve. Pri vsakem popravku smo skušali obdržati prvotni namen našega društva. V vseh primerih smo se posvetovali z dr. Stanetom Štrbenkom (pravnik po poklicu), z dr. Jožetom Bernikom, z dr. Markom Kremžarjem in prof. Tinetom Vivodom.

Društvo Slovenija v svetu je namenjeno tistim Slovincem po svetu, ki do zdaj niso imeli sogovornika v matični domovini. Skrb društva je predstavitev Slovincem najnujnejših vprašanj izseljenstva in njih reševanja. Potreb izseljencev je vedno več in pomoč matične domovine vedno bolj zaželeno. Naš načrt in naše delo je splošno narodno usmerjeno in prav zaradi tega naj bi tudi obvezovali slovensko državo.

Društvo je v prvem letu obstoja opravilo že več nalog: posredovalo je pri urejanju osebnih dokumentov za rojake po svetu in pri pravnem svetovanju, realiziralo gostovanje (Rast XXI), preskrbelo učne pripomočke za slovenske šole v tujini, državljanstva, itd.

Ta naj bo v kratkem zgodovina enoletnega prizadevanja pri ustanovitvi društva SVS.

Za SVS, BOŠTJAN KOCMUR - Ljubljana

Podpredsednik SKA prof. Andrej Rot Glavni urednik radijskih programov

RTV Slovenija, ki upravlja poleg televizije tudi Radio Slovenija, je pred nekaj tedni razpisala natečaj za novega glavnega urednika radijskih programov, ker je prejšnjemu-Rudolfu Frančku- potekla doba.

Na razpis je prišlo več prijav. Andrej Rot, naš podpredsednik in bivši glavni urednik Slovenca ter nato tudi glavni urednik glasila Slovenske konference Slovenskega svetovnega kongresa Slovenski svet, je bil izvoljen enoglasno za glavnega urednika radijskih programov 14. aprila letos. Ker mu še niso priznali državljanstva, je napravil vlogo na Notranje ministrstvo že skoraj med volitvami, da so ga upoštevali kot upravičenca. Pri tem sta mu pomagala tudi predsednik Sveta RTV Rudi Šeligo in urednik Slovenskega sveta Viktor Blažič. Tako je argentinski Slovenec zasedel važno mesto v slovenskem radijskem prostoru, kjer so tarnali o pomanjkanju pluralizma v javnih občinah.

Našemu podpredsedniku in javnemu delavcu iskreno čestitamo in mu želimo veliko uspeha na tako važnem mestu.

Ustanovitev "Instituto Argentino-Esloveno de Cultura e Intercambio"

Naša skupnost tudi potrebuje, kakor se je pokazalo predvsem v kritičnih trenutkih vojne in borbe v Sloveniji za samostojnost, pomoč, podporo in simpatijo družbe, v kateri živimo, predvsem pa odličnih argentinskih osebnosti na političnem in kulturnem polju. Ob priliki sprejema prof. L. Peterleta in dr. A. Capudra pri argentinski patricijski družini Uriburu, kjer je bil prisoten tudi bivši predsednik Argentine dr. Arturo Frondizi in druge osebnosti kakor zgodovinar dr. Enrique De Gandia in drugi, ter od slovenske strani predstavniki Republike Slovenije Božidar Fink ter predsednik SKD dr. Marko Kremžar in drugi, je bila zasnovana misel o ustanovitvi društva, ki bi zbiralogo ugledne osebnosti iz argentinske družbe, ki so prijatelji Slovenije in ki bi na tako visoki ravni in argentinskem okolju delovali za spoznanje slovenstva v Argentini. Formalizacija te ustanove je v polnem teku in se bo v kratkem začelo delovanje te institucije. Naj še prav posebno omenimo sodelovanje pri tej recepciji Luke Debeveca in Anice Rode, ki sta razveselila ob tej priliki s koncertom bisernih slovenskih pesmi v čast odličnim gostom.

Navezani stiki z ugledno FUPPEL-Fundación para el Progreso y Libertad (Ustanova za napredek in svobodo)- se uspešno nadaljujejo.

LA ETICA Y LA PRESENCIA DEL MAL

El pensamiento de la modernidad tardía y el de la posmodernidad se encuentran en una época de desvalorización acentuada de fines, causas y sentidos. Estas reflexiones no pueden sino constatar este suceso y tratar de pensar desde él. Pero todo este pensamiento relativista, pluralista, que bien puede ser expresado como una experiencia estética y política de mayor libertad, encuentra su límite existencial más cuestionante en la presencia del mal en la sociedad contemporánea. El deseo de comprender y dominar el mal no ha cedido un ápice en nuestro tiempo. Mas bien, quizás, estamos viviendo un profundo movimiento cultural -aún interior- que crece con la proximidad del 2000, que comienza a exigir y a exigirse respuestas éticas para un mundo que parece, en grandes líneas político-sociales, desentenderse de ellas.

*La Prensa, Carlos Casali, domingo 23 de mayo 1993
en La ambigüedad ética y el problema del mal.*

CORREO ARGENTINO Y SUC. 6 CORR. CENTRAL	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. GLAS es propiedad de la Acción Cultural Eslovena. Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. Urejuje ga tajništvo (Tone Brulc). Director: el secretario (Tone Brulc). Tisk / impreso en: Editorial Bäruga del Centro Misional Bäruga, Colón 2544, (1826) Remedios de Escalada, Buenos Aires, Argentina. Izhajanje GLASA SKA denarno podpira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.